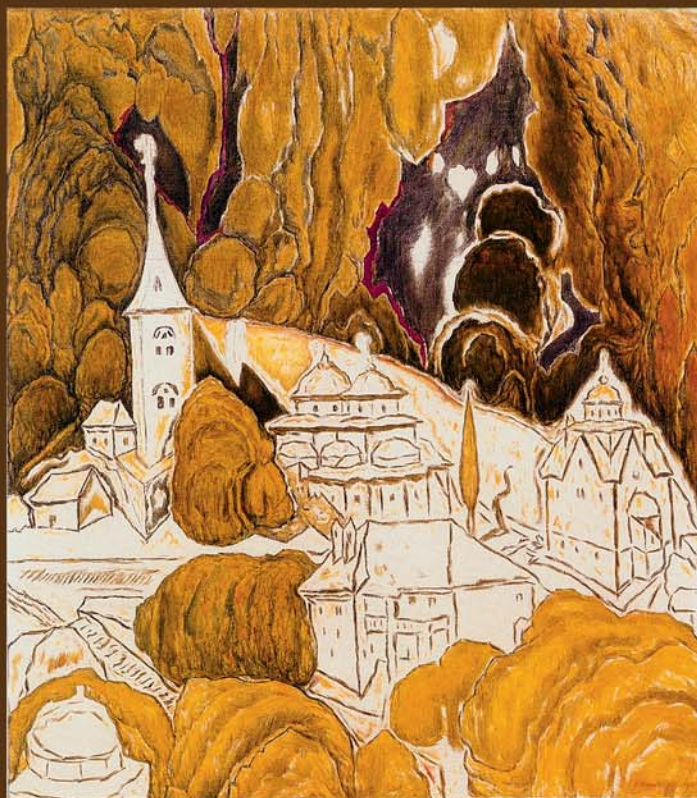

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἔτος 60 – Τεύχος 5

Μάιος 2011

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ του Μακ. Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: Κλάδου Έκδόσεων τής Επικοινωνιακής και Μορφωτικής
Υπηρεσίας τής Εκκλησίας τής Ελλάδος

ΕΚΔΟΤΗΣ: Ό Σεβ. Μητροπολίτης Κηφισίας κ. Κύριλλος

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ: Αλέξανδρος Ί. Κατσιάρας

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ 2010 ΜΕ ΕΝΙΑΥΣΙΑ ΘΗΤΕΙΑ: π. Δημήτριος Τζέρπος, π. Σωφρόνιος Γκουτζίνης, π. Νεόφυτος Ραφαηλίδης, π. Γεράσιμος Ζαμπέλης, π. Αθανάσιος Γρίκας και ό κ. Παναγιώτης Σκαλτσής. – ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΥΛΗΣ: Λίτσα Ί. Χατζηφώτη. – ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Χαράλαμπος Κωστόπουλος – ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΚΕΙΜΕΝΩΝ: Λίτσα Ί. Χατζηφώτη, Κων. Χολέβας και Βασίλειος Τζέρπος. – ΣΤΟΙΧΕΙΘΕΣΙΑ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Αποστολική Διακονία τής Εκκλησίας τής Ελλάδος. Υπεύθυνος Τυπογραφείου: Ν. Κάλτζιας, Ίασιού 1 – 115 21 Αθήνα, Τηλ.: 210-7272.356 – Fax 210-7272.380. Τιμή τεύχους 1 € (για όσους δέν τό δικαιούνται δωρεάν).

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:

Ίωάννου Γενναδίου 14, 115 21, ΑΘΗΝΑ Τηλ: 210 72.72.253, Fax: 210 72.72.251

e-mail: efimerios@ecclesia.gr

Εξώφυλλο: Σπύρου Παπαλουκά, Καυσοκαλύβια, τό κυριακό, 1925 ή 1928, ιδιωτική συλλογή.

Τό Περιοδικό «Εφημέριος» δέν εϋθύνεται για τό γλωσσικό ιδίωμα τών άρθρογράφων του.

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

Έτος 60

Μάιος 2011

Τεύχος 5

Περιεχόμενα

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΤΣΙΑΡΑ Είσοδικόν	3
ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΟΥ ΔΙΟΚΛΕΙΑΣ κ. ΚΑΛΛΙΣΤΟΥ WARE Έκφάνσεις, καταφάσεις και άρνήσεις του ιεροῦ στήν Τέχνη	4
ΠΡΕΣΒ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Ποιά είναι ή σχέση έσχατολογίας και βασιλείας του Θεοῦ;	8
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ Ι. ΣΚΑΛΤΣΗ Ή Άγία Λυδία ή Φιλιππησία στό χριστιανικό έορτολόγιο	9
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΡΙΩΤΟΓΛΟΥ Τό ὑλικό τῆς κατήχησης	13
ΠΡΩΤ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΠΙΝΑΚΟΥΛΑ Τό φῶς και τό σκοτάδι	15
ΠΡΩΤ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Α. ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ Ή «Χριστιανικός» Σιωνισμός	19
ΙΩ. Μ. ΠΕΡΑΝΤΩΝΗ Παῦλος Όσιομάρτυς ό Πελοποννήσιος	21
Έπικοινωνία	23
Ή Βιβλιοθήκη του Έφημερίου	28
Βιβλιοπαρουσίαση	29
Έφημεριακά	30
Μηνολόγιο	32

«Ὁ Κύριος ἀναλήφθηκε στούς οὐρανοῦς. Ἡ ἀπόσταση ἦταν μεγάλη καί δέν εἶχαν τή δύναμη τά ἀνθρώπινα μάτια γιά νά δοῦν τό σῶμα (τοῦ Χριστοῦ) πού ἀνέβαινε στόν οὐρανό. Ἀλλά ὅπως τό πουλί πού πετάει ψηλά, ὅσο πιά ψηλά ἀνεβαίνει, τόσο περισσότερο ἐξαφανίζεται ἀπό τά μάτια μας, ἔτσι καί τό σῶμα ἐκεῖνο τοῦ Χριστοῦ ὅσο ψηλότερα ἀνέβαινε, τόσο περισσότερο χανόταν, γιατί δέν εἶχαν τή δύναμη τά ἀνθρώπινα μάτια νά τό παρακολουθήσουν σ' ὅλη αὐτή τήν ἀπόσταση. Γιαυτό στάθηκαν κοντά στούς μαθητές οἱ ἄγγελοι, λέγοντας ὅτι ἀναλήφθηκε στόν οὐρανό, γιά νά μή νομίσουν ὅτι ἀνέβηκε στόν οὐρανό ὅπως ὁ προφήτης Ἡλίας. Γιαυτό λέει ἡ Γραφή: «πού ἀναλήφθηκε ἀπό μπροστά σας στόν οὐρανό». Καί δέν προστέθηκε βέβαια αὐτό χωρίς λόγο. Ὁ Ἡλίας ἦταν ἄνθρωπος καθώς ἀνέβηκε στόν οὐρανό, ἐνῶ ὁ Ἰησοῦς ἀναλήφθηκε στόν οὐρανό καθότι ἦταν Κύριος· ὁ Ἡλίας μέ πύρινο ἄρμα, ἐνῶ ὁ Χριστός μέ νεφέλη. Γιατί ὅταν ἔπρεπε νά κληθεῖ ὁ Ἡλίας στάλθηκε ἄρμα, ἐνῶ γιά τόν Υἱό στάλθηκε βασιλικός θρόνος. Καί ὄχι ὅποιοσδήποτε βασιλικός θρόνος, ἀλλά ὁ ἴδιος ὁ θρόνος τοῦ Θεοῦ Πατρός. Γιατί ὁ Ἡσαΐας λέει γιά τόν Πατέρα: «Νά, ὁ Κύριος κάθεται πάνω σέ ἐλαφρά νεφέλη». Ἐπειδή λοιπόν ὁ Πατέρας κάθεται πάνω σέ νεφέλη, γιαυτό ἔστειλε νεφέλη καί στόν Υἱό. Καί ἡ Ἡλίας, ὅταν ἀνέβηκε στόν οὐρανό, ἄφησε στόν Ἐλισσαῖο τό τρίχινο ἔνδυμά του, ὁ Ἰησοῦς ὅμως, ὅταν ἀναλήφθηκε, ἄφησε στούς μαθητές του χαρίσματα, πού εἶχαν τή δύναμη νά κάνουν ὄχι μονάχα ἕναν προφήτη, ἀλλά χιλιάδες Ἐλισσαίους, καί μάλιστα πιά μεγάλους καί πιά σπουδαίους ἀπ' τόν Ἐλισσαῖο».

Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου,
Ὁμιλία στήν Ἀνάληψη τοῦ Κυρίου,
Ἀπόδοση στή νεοελληνική: Εὐάγγελος Καρακοβούνης,
Ἀποστολική Διακονία 1977, σ. 174-175.

Ἐκφάνσεις, καταφάσεις καί ἀρνήσεις τοῦ ἱεροῦ στήν Τέχνη*

Θεοφιλεστάτου Διοκλείας κ. Καλλίστου Ware

Θεοφιλέστατε, θά ἤθελα νά μᾶς πείτε ποιά εἶναι ἡ ὀριοθετική γραμμή μεταξῶ ἀισθητικῆς καί ἐκκλησιαστικῆς ἐμπειρίας.

Ἡ αἰσθητική ἐνδιαφέρεται γενικά γιά τό «κάλλος», τήν ὁμορφιά σέ ὅλες τῆς τίς ἐκφράσεις. Κατά συνέπεια, ἔχει σχέση μέ τή θρησκευτική ἐμπειρία, ἐφόσον πολλές ἀπό αὐτές τίς ἐκφράσεις ἔχουν χαρακτήρα θρησκευτικό. Ἀλλά ἡ αἰσθητική δέν ἐμπλέκεται πάντα μέ τή θρησκευτική ἐμπειρία, ὅταν μάλιστα δέν ἔχει καθόλου θρησκευτικό χαρακτήρα ἐξωτερικά. Συνεπῶς, ἔχουν ἐπαφή ἀλλά δέν εἶναι ἀκριβῶς ἴδιες. Κάθε ἔκφραση τῆς ὁμορφιάς, τοῦ κάλλους, ἔχει κατά βάση πνευματικό χαρακτήρα. Μολονότι μπορεῖ νά μήν ἔχει ἐξωτερικά καμία σχέση μέ τόν Χριστό ἢ τήν Ἐκκλησία, ἐσωτερικά κάθε ἔκφραση τῆς ὁμορφιάς εἶναι ἔκφραση τοῦ κτίσματος ὡς ποίημα τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτό ἕνα ἔργο τέχνης μπορεῖ νά μήν ἔχει ἐξωτερικά ἐκκλησιαστικό χαρακτήρα, ἀλλά, ἐφόσον εἶναι πιστό στό ἰδεῶδες τοῦ κάλλους, ὅπωςδῆποτε ἔχει μέ ἕμμεσο τρόπο ἐσωτερικά, χαρακτήρα πνευματικό.

Πῶς, ὁμως, ἕνα ἔργο τέχνης γίνεται «ἱερό»;

Ἐφόσον ὁ Θεός εἶναι πηγή τοῦ κάλλους, ὅπως καί πηγή τῆς Ἀληθείας, ἔτσι καί κάθε ἀληθινό καί γνήσιο ἔργο τέχνης ἔχει ἐπαφή μέ τό Θεό. Ἴσως ἕνας ζωγράφος ἢ συγγραφέας μπορεῖ νά εἶναι ἄθεος, ἀλλά πάντα ἡ Ἀλήθεια ἀνήκει στό Χριστό. Τό ἴδιο λοιπόν, ἰσχύει καί γιά τό ἔργο τέχνης.

Κάθε ἔργο τέχνης πού ἐκφράζει τήν «Ἀλήθεια», δηλαδή εἶναι πιστό στίς διδασχές τοῦ κάλλους, ἔχει σχέση μέ τόν Χριστό. Ὁ Θεός εἶναι παντοῦ, ὅπου καί νά κοιτάξουμε, ἀκόμη κι ἐκεῖ πού ἡ παρουσία του μπορεῖ νά εἶναι κρυμμένη. Ἔτσι, τήν Ἀλήθεια πού φάχνει, ὄχι μόνο ὁ ζωγράφος, ἀλλά καί ὁ ἐρευνητής τῶν φυσικῶν ἐπισημῶν, ἐκφράζει τήν Ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ. Τίποτε ἀληθινό στόν κόσμο δέν εἶναι ξένο στόν Χριστό.

Ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ βρίσκεται σέ διαφορετικά ἐπίπεδα. Ἔχουμε τήν παρουσία τοῦ Χριστοῦ μέσα στήν Ἐκκλησία, στά μυστήρια καί, προπαντός, στή Θεία Εὐχαριστία. Αὐτό τό γεγονός συνιστᾷ τήν πιό ὑψηλή μορφή τῆς παρουσίας Του. Ἀλ-

* Τῆ συνέντευξη ἔλαβε ὁ κ. Γιώργος Μυλωνᾶς, ὑπάλληλος στό Διάδικοτο τῆς Ἐκκλησίας.

λά ο Θεός είναι πανταχοῦ παρών και τά πάντα πληρῶν. Και γι' αὐτό ὑπάρχει παρουσία τοῦ Θεοῦ ἔξω ἀπό τήν Ἐκκλησία. Ὑπάρχουν ἀρκετοί πού εἶναι κοντά στήν Ἐκκλησία, ἀλλά δέν εἶναι μέλη της, δέν μετέχουν δηλαδή, στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας. Ὑπάρχουν και πολλοί πού δέν πιστεύουν καθόλου, πού τάσσονται μάλιστα ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας και τῆς πίστεως στό Θεό, ἀλλά και αὐτοί –ἀνεξάρτητα ἀπό τή βούλησή τους– ἀποτελοῦν «κτίσματα» τοῦ Θεοῦ. Κάθε ἄνθρωπος εἶναι κτισμένος κατ' εἰκόνα και καθ' ὁμοίωση τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι, ὁ Θεός εἶναι παρών στήν καρδιά ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Ἴσως δέν τό ἀναγνωρίζουν, ἀλλά ὁ Θεός εἶναι ἐκεῖ. Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης λέει αὐτό ἀκριβῶς στόν πρόλογο τοῦ Εὐαγγελίου του: «Φῶς Χριστοῦ φαίνει πᾶσι», δηλαδή τό φῶς τοῦ Θεοῦ, τοῦ Λόγου, φωτίζει ὅλους τούς ἀνθρώπους». Και γι' αὐτό λέμε πώς κάθε ἔργο τέχνης, ἂν δέν εἶναι ψεύτικο, συνιστᾷ ἔκφραση τοῦ Θεοῦ.

Μέ αὐτό τό κριτήριο προσεύχεστε ἀκόμη και μπροστά σέ εἰκόνες μή βυζαντινές;

Ὅταν προσεύχομαι ἀνοιχτά, δηλαδή αἰσθητῶς και ἐξωτερικῶς, πάντα θέλω νά χρησιμοποιῶ μία ὀρθόδοξη εἰκόνα. Διότι οἱ εἰκόνες εἶναι μέρος τῆς λειτουργικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Μεταξύ προσευχῆς και εἰκόνας ὑπάρχει μία ἀμοιβαία σχέση. Μία εἰκόνα ποτέ δέν εἶναι μόνο ἔργο τέχνης, ἀλλά ἔχει ἐκκλησιαστικό και λειτουργικό χαρακτήρα. Ἡ τέχνη τῆς ἱεραῆς ἀγίας εἰκόνας εἶναι μία λειτουργική τέχνη. Ἔτσι, ὅταν προσεύχομαι, θέλω νά προσευχηθῶ μπροστά σέ μία εἰκόνα και ὄχι σέ ἕνα ἄλλο ἔργο τέχνης.

Ἀλλά, ὅταν βρισκομαι στά βουνά και βλέπω τά δέντρα, τότε αἰσθάνομαι τήν παρουσία τοῦ Θεοῦ και μπορῶ νά προσευχηθῶ. Ὅταν, ἀντίστοιχα, εἶμαι μπροστά σέ ἕνα ἔργο τέχνης, πού «μιλᾷ» στήν καρδιά μου, τότε μπορῶ νά προσευχηθῶ, ἀλλά ὄχι ἐξωτερικῶς και λειτουργικῶς. Ὁ ἅγιος Παῦλος εἶπε «ἀδιαλείπτως προσεύχθε» και αὐτό σημαίνει ὅτι, ἀκόμη και ὅταν δέν εἶμαι στήν Ἐκκλησία, κι ὅταν δέν μετέχω σέ μία ἱερά ἀκολουθία, προσεύχομαι.

Ἔτσι, δέχομαι τό δικαίωμα ἑνός ζωγράφου ἢ ἑνός συγγραφέα νά πεῖ «ἐγώ ὑπογράφω ὡς ἄθεος, δέ θέλω νά ἔχω καμμία σχέση μέ τήν Ἐκκλησία». Ἀλλά ἐγώ ὡς Χριστιανός ἔχω τό δικαίωμα νά τό ἐρμηνεύσω κατά τό δικό μου τρόπο.

Ὁ κατηχητικός σκοπός τῆς σύγχρονης ἐκκλησιαστικῆς ζωγραφικῆς συγκινεῖ σήμερα τόν πιστό;

Εἶναι μία ἐρώτηση, πού πολλές φορές ἔχω κάνει στόν ἑαυτό μου και δέν ἔχω βρεῖ μίαν ἱκανοποιητική ἀπάντηση ὡς τώρα. Δηλαδή, κατά τόν δέκατο ἑνατο αἰῶνα στήν Ἑλλάδα και στή Ρωσία ἡ ἀγιογραφία εἶχε ἔντονα δυτική ἐπίδραση κατά τόν «τρόπο» τοῦ Ραφαήλ ἢ τοῦ Μουρίλλο. Εὐτυχῶς, κατά τό β' ἡμισυ τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνα ἔγινε στήν Ἑλλάδα και στή Ρωσία μία ἀναγέννηση τῆς βυζαντινῆς παράδοσης τῆς εἰκονογραφίας. Ἐδῶ στήν Ἑλλάδα εἶχαμε τόν πρωτοπόρο Φώτη Κόντογλου και με-

ταξύ τῶν Ρώσων τῆς διασπορᾶς τόν Leonid Uspensky. Οἱ δύο τους εἶχαν μεγάλη ἐπίδραση σέ αὐτήν τήν ἀναγέννηση. Καί χαίρομαι τώρα, διότι βλέπω πολλές καινούριες εἰκόνες πού εἶναι ζωγραφισμένες κατά τή βυζαντινή παράδοση. Ὅταν πρῖν ἀπό πενήντα χρόνια σχεδόν πῆγα στό Ἅγιον Ὅρος, βρῆκα τότε τούς μοναχούς ν' ἀγιογραφοῦν κατά τό δυτικό ρυθμό καί δέ μοῦ ἄρεσε πολύ. Τώρα αὐτό εἶναι σπάνιο στόν Ἄθωνα. Θά δεῖς ομάδες μοναχῶν πού παρακολουθοῦν τή βυζαντινή ἔκφραση.

Ἐρωτῶ τόν ἑαυτό μου: «Θά μπορούσαμε νά ἔχουμε εἰκόνες κατά τόν σύγχρονο τρόπο τέχνης;» Δέν εἶδα ὡς τώρα τέτοιες εἰκόνες, πού νά μέ ἱκανοποιήσουν. Προτιμῶ νά δῶ ἔργα τέχνης σύγχρονων ζωγράφων πού δέν κάνουν καμιά προσπάθεια νά φιλοτεχνήσουν ἅγιες εἰκόνες κατά τή θρησκευτική σημασία. Ἀλλά, ὅταν σύγχρονοι ζωγράφοι ἀποδίδουν κατά τόν τρόπο τους αὐτά πού –κατά τήν γνώμη τους– εἶναι εἰκόνες, δέν εἶμαι ἱκανοποιημένος. Γιά ποιό λόγο; Μά γιατί ἡ εἰκόνα ἀνήκει στή λειτουργία, στή θρησκευτική ζωή τῆς Ἐκκλησίας. Καί στή Θεία Λειτουργία, ὅπως τελεῖται σήμερα, δέν εἶχαμε ἀλλαγές γιά πολλούς αἰῶνες. Ἄν ἡ Θεία Λειτουργία ἔχει βυζαντινό χαρακτήρα, ἡ εἰκόνα ὡς μέρος της πρέπει ἐπίσης νά ἔχει χαρακτήρα βυζαντινό.

Τό ἴδιο ἰσχύει καί γιά τό ναό. Εἶδα στήν Ἀμερική προσπάθειες νά οἰκοδομήσουν ὀρθόδοξους ναούς μέ ἕναν σύγχρονο ρυθμό. Συγκεκριμένα στό Μιλγουόκι, ὅπου ἔχουμε μία ὀρθόδοξη ἐκκλησία ἀπό τόν ἀρχιτέκτονα Frank Lloyd Wright, τό κτίριο ὡς ἔργο τέχνης παρουσιάζει ἐνδιαφέρον, ἀλλά ὡς ναός δέν εἶναι καθόλου κατάλληλος γιά τήν τέλεση τῆς Θείας Λειτουργίας. Συνεπῶς, εἰκόνα, ναοδομία καί Θεία Λειτουργία ἀποτελοῦν μία ἐνότητα, γι' αὐτό καί δέ μπορούμε νά ἔχουμε μία σύγχρονη ἔκφραση εἰκόνας. Τούτη εἶναι ἡ ἀπάντησή μου, μολονότι δέ μέ ἱκανοποιεῖ ὀλοκληρωτικά.

Εἶναι ἐνδιαφέρον, βέβαια, νά δοῦμε στή μουσική τήν περίπτωση τῶν Ρώσων πού ἔγραψαν τή Θεία Λειτουργία κατά μία σύγχρονη μορφή. Ὁ Τσαϊκόφσκι στήν ἐποχή του καί τώρα ὁ Τσεσνακώφ καί ἄλλοι στή Ρωσία χρησιμοποιοῦν σύγχρονες φόρμες στή μουσική. Ἔχουμε, βέβαια, καί τό παράδειγμα τῆς Δύσης, μέ τόν Tavener στήν Ἀγγλία καί τόν Arvo Pärt στή Λιθουανία. Δέν καταλαβαίνω, ὅμως, γιατί αὐτό συμβαίνει μέ τή μουσική καί ὄχι μέ τήν εἰκονογραφία. Βλέπω ἄλλωστε, ὅτι ἐδῶ στήν Ἑλλάδα δέ χρησιμοποιεῖται στίς ἀκολουθίες μουσική τῆς σύγχρονης ἐποχῆς, παρά μόνο βυζαντινή.

Ἄς γυρίσουμε σέ ἕνα πιστό πού ἔχει μαζί του εἰκόνες δυτικοῦ ὕφους καί προσεύχεται σ' αὐτές. Τί θά τοῦ λέγατε; Ὅτι αὐτή ἡ ζωγραφική στερεῖται κάλλους, στερεῖται ἀληθείας;

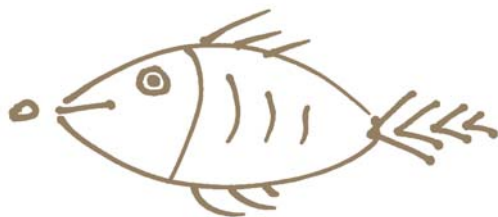
Ἡ βυζαντινή εἰκονογραφία εἶναι αὐτή πού θέλω νά βλέπω ὅταν πηγαίνω στή Θεία Λειτουργία. Καί στό σπῖτι μου χρησιμοποιοῦ βυζαντινές εἰκόνες ἢ σύγχρονες εἰκόνες κατά τό βυζαντινό ρυθμό. Ἴσως θά ἤθελα νά ἔχω κι ἄλλα ζωγραφικά ἔργα μέ θρησκευτικά θέματα, ἀλλά δέ θά τά χρησιμοποιοῦσα ὡς εἰκόνες. Βλέπω, βέ-

βαια, πολλούς Χριστιανούς ν' αγαποῦν εἰκόνες δυτικοῦ χαρακτήρα. Γιά παράδειγμα, ὁ μεγαλύτερος ρῶσος ἅγιος τοῦ 19ου αἰ., ὁ Ἅγιος Σεραφεῖμ τοῦ Σαρώφ, εἶχε μιά εἰκόνα στό κελλί του, τήν ὁποία ἀγαποῦσε πολύ. Καθημερινά προσευχόταν μπροστά στή «Θεοτόκο, τή χαρά τῶν πάντων», πού ἦταν ἐντελῶς δυτικοῦ χαρακτήρα.

Προσωπικά θέλω νά δῶ καί στό ναό καί στό σπίτι μου εἰκόνες πού εἶναι πιστές στή βυζαντινή παράδοση, ἀλλά δέ θέλω νά βάλω ἕναν ζυγό ἀνάγκης στούς ἄλλους. Ἡ φυγή τοῦ ἀνθρώπου ἐκφράζεται μέ διαφορετικές μορφές. Καί δέ θέλω νά κατακρίνω κανέναν.

Λέγεται πῶς τά μεγάλα Μουσεῖα καί οἱ διεθνεῖς Αἴθουσες Τέχνης ἀποτελοῦν τούς σύγχρονους ναούς. Πῶς τό σχολιάζετε αὐτό;

Πρέπει νά διακρίνουμε νομίζω τά πράγματα. Μπορεῖ νά ἔχει θρησκευτικό χαρακτήρα, μπορεῖ νά ἔχει καλά ἀποτελέσματα στή φυγή τῶν ἀνθρώπων πού πηγαίνουν ἐκεῖ, ἀλλά δέ μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι εἶναι τό ἴδιο μέ τόν Ναό. Ἡ Ἐκκλησία

19. Ποιά είναι η σχέση έσχατολογίας καί βασιλείας του Θεού;

Πρεσβ. Κωνσταντίνου Παπαθανασίου, Δρος Θ.,
Έφημ. Ί.Ν. Κοιμ. Θεοτόκου Π. Φαλήρου, Ί.Μ. Ν. Σμύρνης

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ αυτό ανακύπτει από τό πλαίσιο για τό τί δίδαξε ό Ίησοϋς περί τής βασιλείας του Θεού. Ή έννοια τής βασιλείας του Θεού συνιστούσε ένα πολύ έκφραστικό τρόπο τής κυριαρχίας του Θεού επάνω στην ανθρωπότητα, και στην κυριολεξία επάνω σε όλόκληρη τή δημιουργία (βλ. έρώτημα 9). Στο κήρυγμα του Ίησοϋ ή βασιλεία του Θεού (ή του ουρανού) λειτουργεί ως ό ειδικός τρόπος μέ τον όποιο ανακοινώνει τή νέα μορφή τής θείκης σωτηρίας. Έντούτοις ό Ίησοϋς σπάνια έξηγει τί υποδηλώνει αυτή ή έννοια, άν και τονίζονται οι σωτηριολογικές και ιστορικές (έσχατολογικές) διαστάσεις αυτής τής βασιλείας.

Τό μεΐζον πρόβλημα στη διδασκαλία του Ίησοϋ για τή βασιλεία είναι ή έσχατολογία της, όπως χαρακτηριστικά σημειώνει πολύ γνωστός βιβλικός έρευνητής. Κι είναι τό έξής: Πρέπει νά θεωρήσουμε ότι ό Ίησοϋς δίδαξε ότι ή «έλευση» τής βασιλείας εν χρόνω ήταν επικείμενη ή άμεσα αναμενόμενη; Έδω, οι έρευνητές τής Κ.Δ. δέν συμφωνούν και δίνουν πολλές απαντήσεις στο έρώτημα: α) Ή έσχατολογία ονομάστηκε «πραγματοποιηθείσα» (C. H. Dodd), δηλ. ή βασιλεία είναι ήδη παρούσα στο πρόσωπο του Ίησοϋ, β) Ή έσχατολογία είναι «μελλοντική, αλλά κοντινή» (A. Schweitzer, R. Bultmann), δηλ. ή βασιλεία προσδοκάται ως ένα αναμενόμενο συμ-

βάν στο έγγύς μέλλον, γ) Ή έσχατολογία αποκλήθηκε «έγκαινιασθείσα» (J. Jeremias), δηλ. ή βασιλεία είναι σε διαδικασία πού πραγματοποιείται, δ) Ή έσχατολογία είναι παρούσα και μελλοντική (W. G. Kümmel), δηλ. ή βασιλεία έχει αυτές τίς άμφοτερες χρονικές διαστάσεις, ε) Ή έσχατολογία είναι «κλιμακούμενη» (T. W. Manson) κ.ά.

Πέρα των άνωτέρω βασιικών και αντιπροσωπευτικών θέσεων, έκφράστηκαν και άλλες πολλές, όπως ότι ή βασιλεία του Θεού είναι ένα ψυχολογικό και φιλοσοφικό ιδεολόγημα, διά του όποιου εκφράζεται ή Θεο-συνειδησία (F. Schleiermacher)· ή ότι ή βασιλεία του Θεού άποτελεί καθαρά κοινωνιολογική και όχι έσχατολογική οντότητα (A. Ritschl)· ή ότι άποτελεί ένα άποκαλυπτικό όραμα (E. Renan), δηλ. ή έσχατολογική έλπίδα του Ίησοϋ και των μαθητών του άποδείχθηκε φρούδα και άναληθής.

Στίς τελευταίες δεκαετίες υπήρξε καθοριστική ή συμβολή του καθηγ. Γεωργίου Πατρώνου μέ τήν ύποστήριξη τής διεθνώς πρωτότυπης θέσης ότι ή έσχατολογία είναι «λειτουργική» (functional / liturgical eschatology), δηλ. μέ τή βασιλεία του Θεού έχουμε τήν παρέμβαση του Θεού μέσα στην ιστορία κατά τρόπο έντονο και έσχατολογικό. Ή παρουσία δέ του Αγίου Πνεύματος στον ιστορικό βίο σηματοδοτεί τήν έναρξη τής

Ἡ Ἁγία Λυδία ἢ Φιλιππησία στό χριστιανικό έορτολόγιο

Παναγιώτη Ἰ. Σκαλτσῆ,
Ἀναπλ. Καθηγητῆ Α.Π.Θ.

Η ΛΥΔΙΑ Η ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΑ, έθνική προσήλυτος από τά Θυάτεια τῆς Φρυγίας καί έμπορος πορφύρας γιά τή βαφή ύφασμάτων από μαλλί, έξ οὗ καί «πορφυρόπωλις»¹, μᾶς εἶναι γνωστή δύο χιλιάδες τώρα χρόνια από τό βιβλίο τῶν Πράξεων καί τό περιστατικό τῆς βάπτισῆς της από τόν Ἀπόστολο τῶν έθνῶν Παῦλο στούς Φιλίππους τῆς Μακεδονίας, ἀμέσως μετά τήν έλευσή του στήν πόλη αὐτή προερχόμενος από τήν Τρωάδα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας².

Ἐξ ἀφορμῆς τοῦ «ἔξω τῆς πόλεως παρά ποταμόν οὗ ένομιζέτο προσευχή εἶναι»³ διαδραματισθέντος αὐτοῦ γεγονότος, ἀλλά καί γενικότερα τῆς πίστεως τῆς Λυδίας καί τῆς προσοχῆς πού ἔδειξε στά ὅσα ἄκουγε από τόν Ἀπόστολο Παῦλο, ἔμεινε στήν ἱστορία ὡς ἡ πρώτη Εὐρωπαϊά χριστιανή⁴. Στή συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας τό πρόσωπο αὐτό δέν ξεχάστηκε, μέ δεδομένο τήν από τοῦς χριστιανούς ὄλων τῶν ἐποχῶν μελέτη τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἀλλά καί τήν ἔξαρση τῆς πίστεως τῆς Λυδίας από μεγάλους Πατέρες, ὅπως π.χ. οἱ Μέγας Βασίλειος⁵, ἱερός Χρυσόστομος⁶, Νεῖλος ὁ Ἀσκητής⁷, μέγας Φώτιος⁸ κ.ἄ.⁹

Εἶναι πάντως γεγονός ὅτι παρά τήν προβολή από τήν πατερική παράδοση τῆς Λυδίας ὡς παραδείγματος πίστεως καί παρά τό ὅτι καί ἄλλα βιβλικά πρόσωπα καί δῆ καί γυναικεῖα, ὅπως π.χ. ἡ

Ἀπόστολος Πρίσκιλλα, ἡ μάρτυς Ἀφρία, ἡ Ἀπόστολος Ἰουνία, ἡ κατηχηθεῖσα από τόν Ἀπόστολο Παῦλο Θέκλα, ἐντάχθηκαν πολύ ἐνωρίς στό χριστιανικό έορτολόγιο¹⁰, ἡ Λυδία ἢ Φιλιππησία ἀναγνωρίσθηκε ἐπίσημα ὡς ἁγία στή μέν Δυτική Ἐκκλησία τό 16ο αἰ.¹¹, στή δέ Ἀνατολική Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἐντάχθηκε στό Ἁγιολόγιο μόλις τό ἔτος 1972¹².

Ἡ ἐπί τόσους αἰῶνες ἀπουσία τῆς Λυδίας τῆς Φιλιππησίας από τό χριστιανικό έορτολόγιο μπορεῖ νά στηριχθεῖ σέ διάφορες αἰτίες. Κατ' ἀρχήν ὅλα τά βιβλικά πρόσωπα καί δῆ καί αὐτά πού συνεργάσθηκαν μέ τόν Ἀπόστολο Παῦλο καί συνέβαλαν στό ἱεραποστολικό του ἔργο εἶναι γραμμένα «ἐν βίβλῳ ζωῆς»¹³. Ὑπάρχουν ἐπίσης χιλιάδες ἤ καί ἑκατομμύρια ἄλλα πρόσωπα πού ἁγιάσαν στή ζωή τους ἡ μαρτύρησαν γιά τό Χριστό, ἀλλά εἶναι ἄγνωστα στίς Συναξαριακές Συλλογές ἢ κάποια από αὐτά τιμῶνται μόνο σέ τοπικό ἐπίπεδο. Ἡ Ἐκκλησία δέν θεώρησε ἀναγκαῖο νά προβεῖ σέ ἐπίσημες ἁγιοκατατάξεις ὄλων αὐτῶν, δεδομένου ὅτι τά ὀνόματά των «ἐγράφησαν ἐν οὐρανοῖς»¹⁴. Ἄλλωστε ὑπάρχουν έορτές, ὅπως π.χ. αὐτή τῶν Ἁγίων Πάντων, ἡ ὁποία καθιερώθηκε τόν 7ο αἰώνα¹⁵, προκειμένου νά έορτάζουν οἱ ἄγνωστοι ἅγιοι. Τό Σάββατο δέ πρό τῆς Ἀπόκρεω «μνεῖαν πάντων

τῶν ἀπ' αἰῶνος κοιμηθέντων εὐσεβῶς, ἐπ' ἐλπίδι ἀναστάσεως ζωῆς αἰωνίου, οἱ θειότατοι Πατέρες ἐθέσπισαν».

Πρέπει ἀκόμη νά ἐπισημάνουμε ὅτι ἡ μὴ ἔνταξη τῆς ἁγίας Λυδίας στό ἑορτολόγιο σχετίζεται προφανῶς τόσο μέ συγκεκριμένες ἱστορικές συγκυρίες, ὅσο καί μέ τά κατά καιρούς ἐπικρατήσαντα κριτήρια ἐπίσημης ἀναγνώρισης ἐνός ἁγίου. Τούς πρώτους αἰῶνες π.χ. προβλήθηκαν οἱ Ἀπόστολοι, οἱ μάρτυρες καί οἱ ὄσιοι μοναχοί. Μεταξύ τῶν μαρτύρων εἶναι καί ἡ οἰκογένεια «Φιλητοῦ συγκλητικῆ καί Λυδίας τῆς αὐτοῦ γυναικός καί τῶν τέκνων αὐτῶν Μακεδόνος καί Θεοπρεπίου»¹⁶. Ἡ οἰκογένεια αὐτή μαρτύρησε ἐπί βασιλέως Ἀδριανοῦ, καί τιμᾶται στίς 20 Μαρτίου κατά τό Συναξάριο τῆς Κωνσταντινουπόλεως¹⁷, κατά τόν ἅγιο δέ Νικόδημο τόν Ἁγιορείτη στίς 27 Μαρτίου¹⁸, ὅπως καί στή Ρωμαιοκαθολική Ἐκκλησία. Ἔχουμε τή γνώμη ὅτι τό ὄνομα τῆς Λυδίας τῆς Φιλιππησίας πολύ πιθανόν νά ἐπισκιάσθηκε ἀπό τή μάρτυρα τῶν πρώτων αἰώνων. Μέχρι σήμερα ἡ μνήμη τῆς μάρτυρος εἶναι ἰσχυρή, ἀποκαλεῖται δέ Ρωσίδα, μᾶλλον διότι μαρτύρησε στή Σλαβονία, ἐνῶ εἶναι βέβαιο πῶς καταγόταν ἀπό τή Ρώμη. Τό ἕνα μάλιστα ἀπό τά δύο παιδιά της λεγόταν Μακεδόνας, προφανῶς πρός τιμῆν τῆς Λυδίας τῶν Φιλίππων τῆς Μακεδονίας.

Στούς ἐπόμενους αἰῶνες, καί δὴ καί κατά τήν περίοδο τῆς εἰκονομαχίας, κυριαρχοῦν κριτήρια πού δέν εὐνοοῦν βιβλικά πρόσωπα, ἀλλά τούς ὑπερασπιστές τῶν εἰκόνων μοναχούς καί θεολόγους. Κατά τήν περίοδο ἐπίσης τῶν ἡσυχαστικῶν ἐρίδων ἀργότερα προβάλλονται οἱ ἡσυχαστές Πατέρες καί ἅγιοι. Οἱ ἱστορικές ἐπίσης συγκυρίες πού ἐπι-

κράτησαν στή Μακεδονία κατά τήν ἐποχή τῶν Σλαβικῶν ἐπιδρομῶν, τῆς Τουρκοκρατίας καί τῶν βουλγαρικῶν κατοχῶν κατά τά νεότερα χρόνια, δέν εὐνόησαν τήν ἁγιοκατάταξη τῆς Λυδίας τῆς Φιλιππησίας¹⁹.

Ἡ σπουδαία ὅμως αὐτή γυναίκα τῆς ὁποίας ἡ μνήμη, ὅπως ἤδη ἀναφέραμε, ἔμεινε ζωντανή στή συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας, ἔπρεπε νά τιμηθεῖ κάποτε καί ἐπίσημα. Ὅπως, σύμφωνα μέ τίς Πράξεις, τιμήθηκε ἀπό τό ἴδιο τό Ἅγιο Πνεῦμα²⁰, ἔτσι ἔπρεπε νά ἀναδειχθεῖ καί «ἐν συγγραφαῖς, ἐν νοήμασιν, ἐν θυσίαις, ἐν ναοῖς, ἐν εἰκονίσμασι»²¹. Στή Δύση ὁ κατάλληλος καιρός ἤλθε τό 16ο αἰῶνα. Σέ ἐποχή προβολῆς βιβλικῶν προσώπων λόγω τῆς ἀντιπαράθεσης τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν μέ τούς Προτεστάντες²², καί στό πλαίσιο τῆς ἀναθεώρησης τοῦ Ρωμαϊκοῦ Μαρτυρολογίου ἀπό τόν σπουδαῖο ἱστορικό καί ἀγιολόγο Βαρόνιο Καίσαρα²³, ἡ Λυδία ἡ πορφυρόπωλις (purpuraria) ἐντάχθηκε στό Ἁγιολόγιο τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας ὡς ὁ πρῶτος ἄνθρωπος πού πίστεψε στό Εὐαγγέλιο στούς Φιλίππους τῆς Μακεδονίας («*prima omnium credidit Evangelio*»)²⁴. Ἡ μνήμη της τιμᾶται στίς 3 Αὐγούστου²⁵.

Τό ἐνδιαφέρον γιά τή Λυδία τή Φιλιππησία ἀναπτύχθηκε καί στόν ἑλλαδικό χῶρο κατά τόν εἰκοστόν αἰῶνα. Πιστεύουμε ὅτι τό ἐνδιαφέρον αὐτό «βαίνει παράλληλα πρός τίς κατά τήν ἐν λόγῳ περίοδο ἐκδηλώσεις τιμῆς καί ἀνάδειξης τῆς προσωπικότητας καί τοῦ ἔργου τοῦ Ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν Παύλου»²⁶. Τό 1935 π.χ. καί κατά μίμηση ἀντίστοιχων ἐκδηλώσεων στήν Ἀθήνα πού εἶχε καθιερώσει ὁ μακαριστός Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κυρός Χρυ-

σόστομος, τιμήθηκε και στους Φιλίππους ο Απόστολος Παύλος στο πλαίσιο του Μ. Έσπερινού της έορτης και με ύμνους που συντάξε ο Ίωάννης Άλεξάκης²⁷.

Κατά τό διεθνές επίσης επιστημονικό Συνέδριο που όργάνωσε ή Έκκλησία της Έλλάδος σε συνεργασία με τίς Θεολογικές Σχολές τόν Ιούνιο του 1951 για τή συμπλήρωση 1900 χρόνων (50-1950) από τήν άφιξη του Άποστόλου Παύλου στην Έλλάδα, πραγματοποιήθηκε και επίσκεψη τών συνέδρων στους Φιλίππους. Κατά τήν Άκολουθία που τελέσθηκε στά έρείπια της παλαιοχριστιανικής Βασιλικής, ό μακαριστός Μητροπολίτης Φιλίππων και Νεαπόλεως κυρός Χρυσόστομος άπηύθυνε έκτενη προσευχή στόν Άπόστολο Παύλο με ιδιαίτερη άναφορά και στή Λυδία: «Όδήγησον ήμᾶς επί τόν τόπον προσευχής, ίνα τών σωτηρίων σου ρημάτων ένωτισθῶμεν και, ως ή Λυδία εκείνη ή πορφυρόπωλις, έν τῇ σαγήνη τών λόγων σου σαγηνευθῶμεν»²⁸.

Κορυφαίο βεβαίως γεγονός για τήν έορτολογική άνάδειξη της Λυδίας της Φιλιππησίας είναι ή μέ πρωτοβουλία του μακαριστού Μητροπολίτου Φιλίππων, Νεαπόλεως και Θάσου κυρού Άλεξάνδρου και επί Πατριάρχου Άθηνάγρου ένταξή της επίσημα στό Έορτολόγιο (Συνεδρία Άγίας και Ίερᾶς Συνόδου της 23ης Μαΐου 1972). «*Η σχετική ὁμως Πατριαρχική και Συνοδική Πράξις υπεγράφη τήν 2αν Όκτωβρίου ιδίου έτους υπό του νέου Οικουμενικού Πατριάρχου Δημητρίου και τών μελῶν τῆς περί Αὐτόν Συνόδου*»²⁹. Η μνήμη της ως ίσαποστόλου τιμάται τήν 20ή Μαΐου, προφανῶς διότι τήν έπομένη έορτάζουν οί ίσαπόστολοι Κωνσταντίνος και Έλένη.

Έκτοτε έγιναν και γίνονται προσπάθειες σε τοπικό κυρίως επίπεδο μεγάλου τονισμού της τιμῆς της άγίας Λυδίας. Η δημιουργία π.χ. του Βαπτιστηρίου της Άγίας Λυδίας και οί μέ πρωτοβουλία του νῦν Έπισκόπου Νεαπόλεως και Θάσου κ. Προκοπίου όμαδικές βαπτίσεις κατ' έτος, άνήμερα της έορτης και μετά τή θεία Λειτουργία, έχουν ως σκοπό αὐτή τήν άνάδειξη. Η ένταξη επίσης της άγίας Λυδίας σε Συναξαριακές Συλλογές από τό έτος 1973³⁰, ή εικονογράφηση της, ή συγγραφή έκλαίκευτικῶν βιβλίων³¹, ή άνέγερση Ί. Ναού στην όμώνυμη Χριστιανική Άδελφότητα στην Άσπροβάλτα Θεσσαλονίκης, αλλά και ή έκδοση του Βίου, της Άκολουθίας, του Παρακλητικού Κανόνα και τών Χαιρετιστηρίων Οίκων της άγίας, ποίημα του μακαριστού π. Γερασίμου Μικραγιαννανίτου³², έχουν συμβάλει τά μέγιστα στην τιμή και προβολή της Λυδίας της Φιλιππησίας, ως «Φιλίππων άγλαίσμα θεϊον» και ίσοτίμον πάντων άγίων³³.

Η άγία Λυδία ή Φιλιππησία εκτός από τήν 20ή Μαΐου τιμάται και τήν πρώτη Κυριακή μετά τήν έορτή τών Δώδεκα Άποστόλων³⁴. Σύμφωνα με νεότερον έθος, τήν ήμέρα αὐτή έορτάζουν ὅλοι οί συνεργάτες του Άποστόλου Παύλου. Άπ' ὅλους ὁμως τούς συνεργάτες του τό πλέον γνωστό πρόσωπο είναι αὐτό της Λυδίας για τήν ὁποίαν, ὅπως γράφει ὁ Καθηγητής κ. Εὐάγγελος Θεοδώρου, θά μπορούσαν οί Εὐρωπαῖες –ιδίως Ὀρθόδοξες– χριστιανές νά αναλάβουν πρωτοβουλία, προκειμένου νά «*ἀνακηρύξουν τήν άγία Λυδία προστάτιδά τους και νά καταστήσουν τούς Φιλίππους της –ἀναμφισβητήτως Έλληνικής– Μακεδονίας τό πανευρωπαϊκό και παγχιριστιανικό πνευματικό κέντρο, προσκύνημα και άγωνιστικό ὁρητήριό τους*»³⁵. Σε κάθε

βεβαίως περίπτωση ἀξιζει ἡ ἀγία αὐτὴ νά τιμηθεῖ εὐρύτερα καὶ ὁ κάθε χριστιανὸς νά ἐμβαθύνει περισσότερο στὶς ἀξίες, τὸν

πλοῦτο καὶ τὰ σωτήρια μηνύματα τῆς πίστεως μας, τὴν ὁποία πρώτη ἐγκολπώθηκε καὶ κήρυξε ἡ ἀγία Λυδία.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Πράξ. 16,14.
2. Πράξ. 16, 11-15.
3. Πράξ. 16, 13.
4. Βλ. J. HOLZNER, Παῦλος, μετάφρ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Ἱερωνύμου, Ἀθῆναι 1973, σ. 176.
5. Ἀρχὴ τῶν Ἠθικῶν 37, PG 31, 757C.
6. Υπόμνημα εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, PG 60, 259-260.
7. Ἐπιστολῶν βιβλία 4, 3, 145, PG 79, 452A.
8. Μυριόβιβλον ἢ Βιβλιοθήκη 122, PG 103, 808B.
9. Βλ. Π. Ι. ΣΚΑΛΤΗ, «Ἡ ἀγία Λυδία ἢ Φιλιππησία στὸ χριστιανικὸ ἑορτολόγιο καὶ τὴν ὁμολογία», ἐν Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς 93 (Σεπτ.-Ὀκτ. 2010) τεύχ. 836, σσ. 554-557.
10. Βλ. Π. Ι. ΣΚΑΛΤΗ, ὁ.π., σσ. 539-543.
11. H. DELEHAYE, *Commentarius perpetuus in Martyrologium Romanum* [Propulaeum ad Acta Sanctorum, Decembris], Bruxellis 1940, σ. 320.
12. Πατριαρχικὴ Συνοδικὴ Πράξις, ἐν ἔτει σωτηρίῳ ἀποβ', κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον (Β'), Ἐπινεμήσεως ΙΑ'.
13. Φιλιπ. 4, 2.
14. Λουκ. 10, 20.
15. Σ. ΠΑΣΧΑΛΙΔΗ, «Οἱ Ἑορτές τῶν Ἁγίων», ἐν Τό Χριστιανικόν Ἑορτολόγιον. Πρακτικά Ἡ Πανελληνίου Λειτουργικοῦ Συμποσίου Στελεχῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, Βόλος, 18-20 Σεπτεμβρίου 2006 [Σειρά Ποιμαντικῆ Βιβλιοθήκη - 15], Ἀθῆναι 2007, σ. 374.
16. H. DELEHAYE, *Synaxarium Ecclesiae Constantinopolitanae* [Propylaeum ad Acta Sanctorum Novembris], Bruxellis 1902, σ. 570.
17. H. DELEHAYE, ὁ.π., σ. 570.
18. Συναξαριστὴς τῶν δώδεκα μηνῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ, τόμ. δεύτερος, Ἀθήνησι ἄ.ἔ., σ. 59.
19. Βλ. Π. Ι. ΣΚΑΛΤΗ, ὁ.π., σσ. 543-549.
20. *Acta Sanctorum Augusti*, τόμ. Ι, σ. 199: «*Enimero merebatur hunc honorem, quae laudam suarum prae conem ipsum habuerat Spiritum Sanctum in Actibus Apostolorum*».
21. G. GOULLARD, «Τὸ συνοδικόν ὄπερ ἀναγινώσκειται τῇ Κυριακῇ τῆς Ὀρθοδόξιας», ἐν *Travaux et Mémoires*, τόμ. 2, Paris 1967, σ. 51.
22. Γ. Μ. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, *Λειτουργικὴ (Πανεπιστημιακὰ Παραδόσεις)*, Θεσσαλονίκη 1981, σσ. 61-62. Εἰ. Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ, *Μαθήματα Λειτουργικῆς* (τεύχος Α'), Ἀθῆναι 1993, σ. 72.
23. C. GASBARDI, «Baronio, Cesare, ordinale, venerabile», ἐν *Bibliotheca Sanctorum* 3 (1962) 819-828. P. PASCHINI, «La riforma Gregoriana del Martirologio Romano», ἐν *Scuola Cattolica* 31 (1923) 198-210· 274-284.
24. H. DELEHAYE, *Commentarius perpetuus in Martyrologium Romanum*, σσ. 320, 321 (7).
25. U. LATTANZI, «Lidia», ἐν *Bibliotheca Sanctorum* 8 (1967) 44-45.
26. Π. Ι. ΣΚΑΛΤΗ, ὁ.π., σ. 558.
27. Ἱεροὶ Ἑσπερινοὶ Ὕμνοι τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, φαλλόμενοι κατὰ τὴν Ἑσπέραν τῆς 29ῆς Ἰουνίου ἡμέραν τῆς μνήμης τῶν κορυφαίων Παύλου καὶ Πέτρου, εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἐν Ἑλλάδι. Ἑορταὶ διοργανωθεῖσαι παρά τῶν ζηλωτῶν τοῦ Χριστοῦ ἐν Ἀθῆναις, Κορίνθῳ, Θεσσαλονίκῃ, Νικοπόλει (Πρεβέζης), Βερροῖα, Κρήτῃ καὶ Φιλίπποις (Καβάλας), ἐν Πειραιεὶ 1935, σσ. 43-48. Βλ. καὶ Γ. Μ. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, «Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στὸ Ἑορτολόγιο», ἐν *Κληρονομία* 22 (Ἰούν.-Δεκ. 1990) τεύχ. Α'-Β', σσ. 258-259. Γ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ (Ἀρχιμ.), «Ἀκολουθίαι τοῦ Ἀποστόλου Παύλου γιὰ πόλεις τῆς Ἑλλάδας», ἐν Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καὶ ἡ Ἑλλάδα. Πρακτικά Διεθνούς Ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου (Βέροια, 25-27 Ἰουνίου 1998), Βέροια 1998, σσ. 216-221.
28. Παναγυρικός τόμος ἑορτασμοῦ τῆς 1900ῆς ἐπετείου τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἀποστόλου Παύλου εἰς Ἑλλάδα, ἐπιμελεῖα τοῦ γεν. γραμματέως τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ἑορτασμοῦ καθηγητοῦ Ἀμίλκα Σ. Ἀλιβιζάτου, ἐν Ἀθῆναις 1953, σ. 151.
29. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ (Μητρ. Φιλαδελφείας, νῦν Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου), «Ἀναγνώρισις ἁγίων ἐπὶ Πατριαρχείας τοῦ Ἀθηναγόρου», ἐν Ἀθηναγόρας Α' Οἰκουμενικός Πατριάρχης ὁ Ἠπειρώτης, ἐπιμελεῖα Ἰωάν. Ε. Ἀναστασίου, ἐκδ. Ἐταιρείας Ἡπειρωτικῶν Μελετῶν, Ἰωάννινα 1975, σσ. 209-210.
30. *Οἱ Βίοι τῶν Ἁγίων*, ἐκδ. οἴκος «Ἀστὴρ», Ἀθῆναι 1973, σ. 69. Βλ. καὶ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΣΙΜΩΝΟΠΕΤΡΙΤΟΥ (Ἱερομονάχου), *Νέος Συναξαριστὴς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας*, τόμ. ἕνατος, Μάιος, «Ἰνδικτος», Ἀθῆναι 2007, σσ. 229-230.
31. Βλ. ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΚΑΒΑΡΝΟΥ († Μητρ. Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως), *Λυδία. Ἡ πρώτη τῶν Φιλιππῶν. Πρώτη καὶ τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἑλλάδος*, ἐκδ. Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἀδελφότητος «ΛΥΔΙΑ», Θεσσαλονίκη 1987. π. Θ. ΖΗΣΟΠΟΥΛΟΥ (Ἀρχιμ., Ἱεροκήρυκος), *Καθρέφτιμα*, ἐκδ. Ο.Χ.Α. «ΛΥΔΙΑ», ἄ.ἔ. Γ. Ι. ΡΑΠΤΟΠΟΥΛΟΥ (Ἀρχιμ.), *Συνεργάτιδες τοῦ Ἀποστόλου Παύλου*, ἐκδ. Ὀρθοδόξου Ἱεραποστολικῆς Ἀδελφότητος «Ἡ Ὅσια Ξένη», Πλαγιάρι-Θεσσαλονίκης 2002.
32. *Βίος καὶ Ἀκολουθία τῆς ἁγίας Λυδίας τῆς Φιλιππησίας*, ἐκδ. Χριστιανικῆς Ἀδελφότητος «ΛΥΔΙΑ», Θεσσαλονίκη 1991.
33. Ἀπὸ τὰ «χαῖρες» τοῦ θ' οἴκου τῶν Χαριετισμῶν τῆς ἁγίας Λυδίας.
34. Γ. Ι. ΡΑΠΤΟΠΟΥΛΟΥ (Ἀρχιμ.), *Συνεργάτιδες τοῦ Ἀποστόλου Παύλου*, σ. 10.

13. Τό ύλικό τῆς κατήχησης

Ἀλεξάνδρου Καριώτογλου, Δρος Θ.

ΙΩΣΣ, αὐτά πού θά διαβάσει ὁ ἀναγνώστης, νά φανοῦν περίεργα, ὡστόσο, ἂν θέλουμε νά μελετήσουμε σέ βάθος τό θέμα τῆς κατήχησης, εἶναι ἀνάγκη νά ἔχουμε κι αὐτό ὑπ' ὄψη μας.

Μέσα στό ὑλικό πού χρειάζεται νά διαθέτει ἕνας κατηχητής, εἶναι καί ἀντίθετα ἀπό τήν πίστη μας κείμενα ἢ ἀντιλήψεις, στοιχεῖα τά ὁποῖα πρέπει νά συμβουλευέται γιά νά ἔχει μία εἰκόνα αὐτοῦ πού πιθανῶς κουβαλοῦν μέσα τους ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι ζητοῦν νά γνωρίσουν τόν Χριστό. Ἄς μή ξεχνοῦμε ὅτι ὁ Ἰδιος ὁ Κύριος γνώριζε εἰς βάθος τή θρησκεία τῶν συμπατριωτῶν Του καί μέ τόν μοναδικό του τρόπο ἀνασκεύαζε τῆς θέσεις τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ. Τό ἴδιο ἔκαναν καί οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι, ἐνῶ ὁ Ἀπ. Παῦλος ἦταν γνώστης καί τῆς ἐλληνικῆς φιλοσοφίας, οἱ δέ ἀποστολικοί Πατέρες, μέ περισσή προσοχή, ἀναφέρονταν σέ θρησκευτικές καί φιλοσοφικές ἀντιλήψεις τῶν Ἑλλήνων καί ἄλλων λαῶν, γιά νά δείξουν τό μέγεθος τῆς πλάνης πού κυκλοφοροῦσε στίς τότε κοινωνίες.

Στό γνωστό σέ ὅλους βιβλίό τοῦ Γερωνικῶ συναντᾶμε ἕνα κεφάλαιο μέ ιστορίες πού φέρουν τόν ἐνδιαφέροντα τίτλο: «Ὁ πνευματικός ἄνθρωπος καί ἀπό τά ἐνάντια ὠφελεῖται». Παραθέτουμε τήν ἀκόλουθη ἱστορία, ἡ ὁποία θά βοηθήσει νά καταλάβουμε καλύτερα

αὐτό, τό ὁποῖο θέλουμε νά τονίσουμε, κάνοντας λόγο γιά τό ὑλικό τῆς κατήχησης: «Κάποτε ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας καθόταν μέ ἐπισκόπους του στήν αὐλή τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Ἰουλιανοῦ. Ἐνῶ συζητοῦσαν, ἄκουσαν ἀσυνήθιστο θόρυβο στόν δρόμο. Τή στιγμή ἐκείνη περνοῦσε ἔξω ἀπό τήν Ἐκκλησία ἕνα πολυτελέστατο ἀμάξι. Μέσα καθόταν μέ πολλή φαντασία ἡ ἑταῖρα Πελαγία. Ὁ δρόμος ἄστραψε ἀπό τή λάμψη τῶν κοσμημάτων πού φοροῦσε. Ὁ ἀέρας γέμιζε ἀπό τήν εὐωδία τῶν ἀκριβῶν ἀρωμάτων της. Τό πλῆθος σάν ξεφρενιασμένο τήν ζητωκραύγαζε. Οἱ Ἀρχιερεῖς ἔστρεψαν μέ ἀηδία ἄλλοῦ τό πρόσωπο, γιά ν' ἀποφύγουν τό ἀντίκρισμα τῆς σατανικῆς ἐκείνης γυναίκας, πού εἶχε παρασύρει στήν ἀνηθικότητα τούς περισσοτέρους νέους τῆς ἀριστοκρατίας τῆς μεγάλης πόλεως. Μόνο ἕνας, ὁ Ἐπίσκοπος Νόνος, τήν παρακολουθοῦσε ἐπίμονα μέ τό βλέμμα του, ὥσπου χάθηκε στή στροφή τοῦ δρόμου. Ὅστερα γύρισε στούς ἄλλους Ἐπισκόπους καί μέ φωνή θλιμμένη τούς εἶπε: Ἀλίμονό μας, ἐν Χριστῶ ἀδελφοί, αὐτή ἡ γυναίκα πολύ μᾶς κατακρίνει. Εἶδατε μέ πόση ἐπιμέλεια ἔχει στολίσει τό κορμί της, γιά νά ἐλκύσει ἑραστές; Ἐνῶ ἐμεῖς τί κάνουμε γιά νά στολίσουμε τήν ψυχή μας, νά προσελκύσουμε τήν ἀγάπη τοῦ Οὐρανό-

ου μας Νυμφίου; Λέγοντας αυτά, προσευχήθηκε με θέρμη για τή σωτηρία τής ψυχῆς εκείνης. Κι ἡ προσευχή του ἀκούστηκε. Ἡ θεία χάρις τήν ἐπισκέφτηκε, πίστεψε στό Χριστό ἡ Πελαγία, μετάνοησε γιά τό βίο της, βαφτίστηκε ἀπό τόν ἅγιο Νόνο καί εἶχε τέλος ὀσιακό».

Ἡ μικρή αὐτή ἱστορία τοῦ Γεροντικοῦ δείχνει εὐγλωττα ὅτι δέν μπορούμε νά ἀποστρεφόμεστε ὅ,τι κουβαλάει καθένας πού προσέρχεται στήν πίστη τοῦ Χριστοῦ, ἀλλά ἀντίθετα νά τό λαμβάνουμε ὑπ' ὄψη μας, ἀφοῦ προηγουμένως τό ἔχουμε γνωρίσει. Δέν εἶναι σωστή ἡ μέθοδος νά διαγράφουμε ἄκριτα τήν παράδοση μέσα στήν ὁποία ἔχει ζήσει ἕνας ἄνθρωπος πού προσέρχεται στήν Ἐκκλησία, ἐπειδὴ ὑπάρχει ὁ κίνδυνος νά δώσουμε τήν ἐντύπωση ὅτι ἔχουμε ἑλλιπῆ γνώση τῆς ἀρχικῆς του καί πατρῶας πίστεως του, γεγονός πού προδίδει ὅτι τό ἀκυρώνουμε ὡς πρόσωπο καί προσπαθοῦμε νά τοῦ ἐπιβάλλουμε αὐτό πού ἐμεῖς πιστεύουμε. Ἡ Ἐκκλησία δέν ἐπιβάλλει στόν ἄνθρωπο τό μήνυμα τῆς σωτηρίας, ἀλλά καλεῖ τόν ἄνθρωπο νά βιώσει ἀβίαστα τήν Ἀλήθεια. Ὁ μέγας εἰδωολάτρης φιλόσοφος Πορφύριος γράφοντας τό βιβλίο του «Κατά Χριστιανῶν», δέν μπόρεσε νά πείσει τόν κόσμο γιά ὅ,τι ὁ ἴδιος πίστευε, ἐπειδὴ ἡ γνώση του γιά τή χριστιανική πίστη ἦταν ἀφελής. Ἀκύρωνε τούς χριστιανούς μέ ἕνα τρόπο παιδαριώδη, ἐπειδὴ δέν θέλησε νά γνωρίσει εἰς βάθος τή χριστιανική Ἀλήθεια. Τό ἴδιο ἔκαναν καί οἱ ἐπίσκοποι τῆς ἱστορίας τοῦ Γεροντικοῦ. Ἡ μόνη ἀντίδρασή τους στό πέρασμα τῆς ἐταίρας Πελαγίας ἦταν ἡ ἀποστροφή τῆς κεφαλῆς τους. Ὁ ἐπίσκοπος Νόνος, ὅμως, ἔστρεψε τό βλέμμα του σ' αὐτήν,

τή γνώρισε καλά, ἀναγνώρισε τήν τάλαιπωρία της μέσα ἀπό αὐτή τή ζωή της καί στάθηκε ἡ ἀφορμή γιά τή μετάνοιά της καί τό ὀσιακό της τέλος. Ὁ Νόνος δέν τήν μέτρησε μέ βάση τό λαθεμένο ἀξίωμα «εἶναι δική μας ἢ εἶναι ἁμαρτωλή», ἀλλά μέ βάση τήν ἀλήθεια «εἶναι εἰκόνα τοῦ Θεοῦ καί μπορεῖ νά θελήσει νά ἐγκαταλείψει αὐτόν τόν τρόπο ζωῆς της καί νά ριχτεῖ στήν ἀγκαλιά τοῦ Χριστοῦ», ἦταν δηλαδή ἡ σκέψη του ἐσχατολογική. Ἐσχατολογικά σκέφτεται κανεῖς, ὅταν δέν θέτει ὡς βασικό κριτήριο ἀξιολόγησης κάποιου μέ βάση τό πρόσκαιρο, τήν ἐπιθυμία δηλαδή νά προστεθεῖ ἀκόμα μία ψυχὴ στά μέλη τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά στηριζόμενος στήν πίστη ὅτι ἕνας ἄνθρωπος χρειάζεται νά δεῖ τή ζωή του, τό ἦθος του, στήν προοπτική ὅχι μόνο τοῦ παρόντος βίου, ἀλλά τῆς αἰωνιότητος, ἔστω κι ἂν κουβαλάει τόν ἀπόηχο ἀπό τά ἀγκάθια τῆς ζωῆς του πρὶν νά γνωρίσει τό Χριστό. Κι αὐτά τά «ἀγκάθια» ὁ κατηχητής ὀφείλει νά τά γνωρίζει καί νά ἀποτελοῦν ἕνα βασικό ὕλικό γιά τήν κατήχηση.

Νά τό δοῦμε αὐτό πιό πρακτικά. Μπορεῖ νά ἔχει μελετήσει ὁ κατηχητής πολλά βιβλία δογματικῆς ἢ πνευματικῆς ζωῆς, πολλά πατερικά κείμενα, καί ὅμως ἡ γλῶσσα μέ τήν ὁποία ἀπευθύνεται πρὸς τόν κατηχούμενο νά εἶναι ἀκατανόητη. Αὐτά πού τοῦ μεταδίδει νά εἶναι τόσο ξένα σ' αὐτόν, ὥστε τό ἀποτέλεσμα τῆς κατήχησης νά εἶναι μηδαμινό. Ἄν γνώριζε κάτι ἀπό τήν μέχρι τώρα θρησκευτική ἢ κοινωνική του παράδοση νά μπορούσε μέ περισσότερη εὐκολία νά τοῦ μεταδώσει τίς ἀλήθειες τῆς πίστεως. Πάνω σ' αὐτό τό θέμα θά συνεχίσουμε στό ἐπόμενο.

Τό φῶς καί τό σκοτάδι

Πρωτ. Ἀντωνίου Πινακούλα,
Ἐφημ. Ἰ.Ν. Ἀγ. Παντελεήμονος Χαλανδρίου, Ἰ. Ἀρχ. Ἀθηνῶν

Α. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

1. *Σύνδεση μέ τήν προηγούμενη
Κυριακή*

2. *Περίληψη τῆς περικοπῆς
καί ἀναγγελία τοῦ Θέματος*

1. Ἀγαπητοί ἀδελφοί, ἀκούσαμε τήν πε-
ρασμένη Κυριακή στό εὐαγγέλιο ὅτι ὁ
Χριστός, μετά τήν κλήση τῶν δώδεκα μα-
θητῶν, ἀρχίζει νά κηρύττει ὅτι ἔρχεται ἡ
Βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

2. Στό σημερινό εὐαγγέλιο ἀκούσαμε τί
σημαίνει νά ἔρχεται στόν κόσμο ἡ Βασι-
λεία τοῦ Θεοῦ. Ὁ Χριστός εἶπε ὅτι τό λυ-
χνάρι τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τό
μάτι του. Ἐάν τό μάτι του εἶναι ὑγιές, ὅλα
τά βλέπει φωτεινά κι ὅλο τό σῶμα του
εἶναι φωτεινό. Ἐάν ὅμως τό μάτι του εἶναι
ἄρρωστο, τότε ὅλο τό σῶμα του εἶναι σκο-
τεινό. Ὁ Χριστός ρωτάει κατόπιν: «Ἐάν
τό φῶς πού ὑπάρχει μέσα σου, εἶναι σκο-
τάδι, τό σκοτάδι πόσο εἶναι;»

Β. ΕΞΗΓΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

1. *Ἡ εἰκόνα τοῦ σώματός μας*

2. *Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ
εἶναι ὁ Χριστός*

3. *Γέφυρα πρὸς τό τρίτο μέρος*

1. Βλέπετε, ἀγαπητοί ἀδελφοί, ὅτι ὁ
Χριστός, γιά νά μᾶς δείξει πῶς λειτουργεῖ

ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ μέσα μας, χρησιμο-
ποιεῖ μία εἰκόνα πού γνωρίζουμε ὅλοι.
Παίρνει τήν εἰκόνα τοῦ σώματός μας, αὐτό
πού εἴμαστε κι αὐτό πού καταλαβαίνουμε
ὅτι εἴμαστε ὁ καθένας ὡς ἄνθρωπος. Αὐτή
τήν εἰκόνα τήν κάνει παράδειγμα, ἕναν
καθρέπτη θά λέγαμε, πού πάνω της φαί-
νεται ἡ ἐνέργεια τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.
Ἐρχόμενη δηλαδή ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ
στόν ἄνθρωπο, τότε αὐτός περιγράφεται,
φαίνεται ποιός ἀκριβῶς εἶναι. Καί φαίνε-
ται ἀκόμα περισσότερο πῶς ὁ ἄνθρωπος
ἀλλάζει. Ἐτσι λοιπόν εἶπε ὅτι τό φῶς τοῦ
σώματος τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τό μάτι του.
Εἶναι κάτι συνηθισμένο αὐτό στήν Ἁγία
Γραφή. Λέει ὁ ψαλμός: «φώτισον τούς
ὀφθαλμούς μου μήποτε ὑπνώσω εἰς θάνα-
τον». «Φώτισέ μου τά μάτια γιά νά μήν ἀ-
ποκοιμηθῶ τόν ὕπνο τοῦ θανάτου»
(Ψαλμ. 124). Δέν ἐννοεῖ βέβαια ἐκεῖ τά
σωματικά μάτια μας, ἐννοεῖ κάτι βαθύτε-
ρο. Ἡ λέει ἀλλοῦ ὁ προφήτης: «ὁ Κύριος
προσέθηκέν μοι ὠτίον τοῦ ἀκούειν». «Μοῦ
πρόσθεσε αὐτί ὁ Θεός γιά νά ἀ-
κούω» (Ἠσ. 50,4). Εἶχε αὐτί σωματικό ὁ
προφήτης. Ἀλλά τοῦ χάρισε ὁ Θεός καί
ἕνα ἄλλο, διαφορετικό. Ὁ Χριστός ἐπίσης
εἶπε: «ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω»,
«ὅποιος ἔχει αὐτιά γιά νά ἀκούει ἄς
ἀκούσει τώρα». Ἦθελε λοιπόν ὁ Χριστός

νά πει ότι εκτός απ' αυτές τις αισθήσεις, τίς όποιες έχουμε και τίς ξέρουμε όλοι, νά βλέπουμε, νά ακούμε και τά υπόλοιπα, παρόμοια ό άνθρωπος έχει και άλλες αισθήσεις πού είναι μαζί μέ αυτές. Είναι οί αισθήσεις μέ τίς όποιες αντιλαμβάνεται τόν Θεό και καταλαβαίνει τούς άλλους ανθρώπους. Καταλαβαίνει δηλαδή τί θέλει ό Θεός και βλέπει επίσης ποιά είναι ή σχέση του μέ τούς άλλους ανθρώπους. Όχι μόνο στήν έξωτερική συμπεριφορά και επικοινωνία μαζί τους, αλλά περισσότερο αισθάνεται τήν ανάγκη τους και τήν κατάστασή τους.

Μέ αυτήν τήν έννοια λοιπόν ό Χριστός λέει ότι, όπως τό μάτι είναι τό λυχνάρι του σώματός μας, μέ τόν ίδιο τρόπο λειτουργεί και τό μάτι τής ψυχής μας, ή συνείδησή μας. Έτσι, αυτό τό όργανο, πού από τή φύση του είναι για νά αισθάνεται, εάν αισθάνεται, είναι φωτεινό και όλόκληρος ό άνθρωπος γίνεται φωτεινός. Ζει μέσα στό φωτισμό του Χριστού και όλα μπροστά του φαίνονται όπως πραγματικά είναι. Εάν όμως είναι άρρωστο, τότε τί συμβαίνει; Όλα είναι σκοτεινά. Και ό Χριστός συμπεραίνει: Άφου τό φώς πού υπάρχει μέσα σου είναι σκοτάδι, τό σκοτάδι δέν μετριέται, καλύπτει τά πάντα. Κρύβει τόν Θεό και τούς ανθρώπους.

2. Από τά παραπάνω φαίνεται ότι, μιλώντας ό Χριστός στους ανθρώπους για τή Βασιλεία του Θεού, μιλούσε για τόν έαυτό του. Τό νά λέει ότι ήρθε ή Βασιλεία του Θεού στόν κόσμο σημαίνει ότι «ήρθα έγώ ό Θεός στόν κόσμο». Ό,τι θαυμαστό έκανε και δίδαξε ό Χριστός ήταν καρπός, έργο και αποτέλεσμα τής παρουσίας του στόν κόσμο. Άρα και τής Βασιλείας του. «Όταν έρχομαι, λέει ό Χριστός, στόν κόσμο, τότε τά πράγματα αποκαλύπτονται

και φαίνονται όπως είναι, ή φώς ή σκοτάδι».

Στή συνέχεια, είπε ότι αυτά μπορούν νά αλλάξουν. Γιατί όταν ό Χριστός κάνει αυτό τό μεγάλο έρώτημα: «εάν τό φώς πού είναι μέσα σου είναι σκοτάδι, τότε τό σκοτάδι πόσο είναι, μέχρι ποιό σημείο φτάνει;», σημαίνει ότι ό άνθρωπος μπορεί νά αλλάξει. Είναι δυνατόν δηλαδή τό φώς πού σου έδωσε ό Θεός όταν γεννήθηκες και μπορεί νά είναι τώρα σκοτάδι, νά αλλάξει μέ τόν έρχομό τής Βασιλείας του Θεού.

3. Έδω άς σταματήσουμε λίγο περισσότερο. Τό έρώτημα του Χριστού: «πόσο είναι τό σκοτάδι;» είναι γεμάτο ένταση. Ποιά είναι αυτή ή ένταση; Είναι ή ένταση μεταξύ δύο καταστάσεων πού ζούμε όλοι μας. Υπάρχει μέσα μας ό νόμος του Θεού πού μάς επιτάσσει τό θέλημά του. Κι υπάρχει και ένας άλλος νόμος πού είναι αντίθετος στόν νόμο του Θεού. Η σύγκρουση μεταξύ των δύο νόμων δημιουργεί μέσα μας τήν ένταση. Αυτό περιγράφει ό απόστολος Παύλος, όταν λέει ότι «δέν κάνω αυτό πού θά ήθελα νά κάνω αλλά, αντίθετα, ό,τι θά ήθελα νά αποφυγώ. [...] Έσωτερικά συμφωνώ και χαίρομαι μέ όσα λέει ό νόμος του Θεού. Διαπιστώνω όμως πώς ή πράξη μου ακολουθεί έναν άλλο νόμο, πού αντιστρατεύεται στό νόμο μέ τόν όποιο συμφωνεί ή συνείδησή μου» (Ρωμ. 7,15· 22-23). Αυτός λοιπόν ό άλλος νόμος πού μάς παρασέρνει συνέχεια, πού μάς αιχμαλωτίζει στίς απαιτήσεις του, είναι τό σκοτάδι μέσα μας. Βλέπετε, τό φώς και τό σκοτάδι δέν ξεχωρίζουν τόσο εύκολα, ούτε είναι τόσο μακριά τό ένα από τό άλλο. Άλλά είναι μέσα μας, και έχει σημασία σε τί ποσοστά είναι μέσα μας. Πόσο είμαστε φωτεινοί και πόσο

σκοτεινοί. Πόσο τό φῶς αὐξάνεται μέσα μας καί πόσο μειώνεται τό σκοτάδι.

Γ. ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ

1. *Τό πρόβλημά μας*
2. *Ἡ λύση τοῦ προβλήματος*
3. *Μία ἐντολή τοῦ Χριστοῦ*

1. Ἀγαπητοί ἀδελφοί, ἴσως στίς μέρες μας, περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλη ἐποχή, ὁ ἄνθρωπος ἔθεσε στόν ἑαυτό του τό πρόβλημα τῆς ἐλευθερίας του, τῆς αὐτονομίας του. Πότε εἶναι ἐλεύθερος, κάτω ἀπό ποιές συνθήκες μπορεῖ νά εἶναι ἐλεύθερος, πόσο τά ἐξωτερικά πράγματα τόν καθορίζουν καί τόν ὀδηγοῦν. Καί ἂν θέλετε, ἀκόμη περισσότερο, κάτι πού ἀφορᾷ στή σχέση μας μέ τόν Θεό, πόσο ὁ ἴδιος ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ μᾶς ἐπιβάλλεται ἐξωτερικά. Πῶς μᾶς ἐμποδίζει δηλαδή καί δέν μᾶς ἀφήνει νά εἶμαστε ἐλεύθεροι καί νά βαδίζουμε ἐλεύθερα, ὅπως θέλουμε κι αἰσθανόμαστε.

2. Ὁ Χριστός μᾶς ἔδωσε σήμερα τή λύση. Μᾶς εἶπε ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐλεύθερος, εἶναι αὐτόνομος, μπορεῖ νά σκέπτεται καί νά προχωράει ἀνεξάρτητος ἀπό κάθε τί ἄλλο. Πότε; Ὅταν τό μάτι τῆς ψυχῆς του, ἡ συνείδησή του, εἶναι καλά. Τότε ὅλη του ἡ ζωή θά εἶναι γεμάτη φῶς. Αὐτό πῶς γίνεται; Ἄς πάρουμε γιά παράδειγμα τήν ἐντολή νά συγχωροῦμε τούς ἐχθρούς μας. Ἐμεῖς αὐτό δέν τό θέλουμε. Δέν μποροῦμε νά συγχωρήσουμε κάποιον πού μᾶς ἔχει ἀδικήσει. Ἐπειδή ὅμως μᾶς τό ζητάει ὁ Θεός, τό καταλαβαίνουμε μέ τή λογική μας καί προσπαθοῦμε νά τό ἐφαρμόσουμε. Αἰσθανόμαστε πῶς ὁ Θεός μᾶς πιέζει νά κάνουμε κάτι πού εἶναι ἀντίθετο στά συν-

αισθήματά μας. Λέμε μέσα μας ὅτι δέν μᾶς ἀφήνει ἐλεύθερος. Ἐάν, παρ' ὅτι δέν τό καταλαβαίνουμε, συνεχίσουμε τήν προσπάθεια, ὁ Θεός μᾶς ἀξιώνει νά φωτισθοῦμε ἐσωτερικά. Διώχνει δηλαδή τό σκοτάδι τῆς ψυχῆς μας, τό ἐσωτερικό μάτι μας ἀρχίζει σιγά-σιγά νά λειτουργεῖ καί νά βλέπει μέ τό δικό του φῶς. Ἐάν τό φῶς ἀποκατασταθεῖ, τότε ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἦρθε καί ἐμεῖς γίναμε παιδιά της. Τώρα πλέον ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ δέν εἶναι κάτι ἐξωτερικό γιά ἐμᾶς. Ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ πηγάζει ἀπό ἐμᾶς τούς ἴδιους, οἱ ἐπιταγές του εἶναι δικές μας φυσικές κινήσεις. Εἴμαστε ἐλεύθεροι. Ἡ ἐπέμβαση τοῦ Θεοῦ φαίνεται ἐξωτερική, ἀλλά ὁ Θεός μᾶς ἐλευθερώνει ἐσωτερικά. Τό μάτι εἶναι πάντα δικό μας. Κι ἐμεῖς θά ἐλευθερωθοῦμε ἂν τό μάτι μας γίνεῖ καλά, εἶναι φωτεινό καί βλέπει αὐτά πού θέλει ὁ Θεός. Τότε βλέπουμε τούς ἀνθρώπους μέ ἀγάπη καί καλοσύνη.

3. Ὁ Χριστός, μιλώντας μία ἄλλη φορά, ἔδωσε τήν παρακάτω ἐντολή: «Ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες περιεζωσμέναι καί οἱ λύχνοι καιόμενοι». «Νά εἶστε συνεχῶς ἔτοιμοι μέ δεμένο τό ζωνάρι στή μέση σας καί ἀναμμένα τά λυχνάρια» (Λουκ. 12,35). Τί ἤθελε νά πεῖ ὁ Χριστός; Ὁ Χριστός ἀπευθυνόταν σέ πιστούς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, πού ἤξεραν ὅτι γιά νά γιορτάσουν τό Πάσχα, τή νύχτα πού ὄριζε ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ, εἶχαν ἐντολή νά ἔχουν ἀναμμένα τά λυχνάρια καί νά εἶναι σφιγμένες οἱ μέσες τους, ὅπως κάνουν αὐτοί πού εἶναι ἔτοιμοι νά φύγουν. Θυμόσαστε, τό Πάσχα τῶν Ἑβραίων ἦταν ἡ ἀνάμνηση τῆς ἐξόδου ἀπό τήν Αἴγυπτο, τή γῆ τῆς δουλείας. Αὐτός πού ἔπρεπε νά βαδίσαι μέσα στή νύχτα εἶχε ἀνάγκη νά κρατάει φῶς στά χέρια του, ἓνα λυχνάρι, καί νά ἔχει σφίξει

τή μέση του ὅπως κάνει κάθε ὀδοιπόρος. Καί ὁ πιστός Ἰσραηλίτης, αὐτός πού ἀνῆκε στόν λαό τοῦ Θεοῦ, ἔπρεπε νά τηρεῖ ἀκριβῶς τό τυπικό τοῦ Πάσχα. Ὁ Χριστός ἀπευθυνόμενος τώρα σέ ὅλους ἐμᾶς δίνει τήν ἴδια ἐντολή. Νά εἶναι τά λυχνάρια σας ἀναμμένα καί ἡ μέση σας ζωσμένη, ἔτοιμοι νά βαδίσετε. Τί ἤθελε νά πεῖ ὁ Χριστός; Ἦθελε νά πεῖ ὅτι ἡ πορεία σας μέσα στόν κόσμο, πού εἶναι πορεία πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἀλλά καί πρὸς τόν ἴδιο τόν Θεό, δέν μπορεῖ νά γίνει χωρίς τήν παρουσία τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ καί χωρίς τή δική σας προσπάθεια. Ἡ παρουσία τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ βρίσκεται στό λυχνάρι πού κρατᾶτε στά χέρια σας. Ἀλλά ἡ δική σας προσπάθεια ἐγκτεῖται στό νά ἔχετε δεμένη τή ζώνη σας. Νά ἀγωνίζεστε δηλαδή κατά ἐκείνων τῶν πραγμάτων πού σᾶς ὀδηγοῦν στό σκοτάδι καί μακριά ἀπό τό φῶς. Ἐναντίον καθενός πού σᾶς στερεῖ τήν ἐλευθερία πού σᾶς χαρίζει ὁ Θεός.

Δ. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

1. *Περίληψη προηγουμένων*
2. *Προτροπή*

1. Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ὁ Χριστός, θέλοντας νά μᾶς μιλήσει γιά τόν ἐρχομό τῆς Βασιλείας του, ἔφερε ὡς παράδειγμα τή λειτουργία τῆς ὄρασής μας. Ἐάν ἡ ὄρασή μας λειτουργεῖ, τότε μπορούμε νά γνωρίζουμε πού βρισκόμαστε καί πού βαδίζουμε. Μέ τόν ἴδιο τρόπο, ἐάν γίνουμε παιδιά τῆς Βασιλείας του, θά μπορούμε νά βρισκουμε τή θέση μας μέσα στόν κόσμο καί θά πορευόμαστε σύμφωνα μέ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, θά εἴμαστε ἐλεύθεροι.

2. Γι' αὐτό καί ἀπευθύνθηκε προσωπικά στόν καθένα μας. Μᾶς εἶπε στόν ἐνικό: Νά ἀγωνίζεσαι νά εἶσαι ἐλεύθερος, πρῶτα ἀπό τόν ἑαυτό σου, γιά νά σοῦ χαρίσει ὁ Θεός τήν ἐλευθερία σου. Τή δική σου ἐλευθερία, αὐτή πού θά φαίνεται τόσο καθαρά μέσα σου καί θά τήν καταλαβαίνεις ὅπως καταλαβαίνεις τό μάτι σου ὅταν εἶναι ὑγιές καί καθαρό, γιά νά βλέπεις τόν κόσμο, τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους καί τόν ἴδιο τόν Θεό. Ἀμήν.

Ὁ «Χριστιανικός» Σιωνισμός

Πρωτ. Βασιλείου Α. Γεωργοπούλου
Λέκτορας Θεολογικῆς Σχολῆς Α.Π.Θ.

1. Τί εἶναι ὁ «Χριστιανικός» Σιωνισμός.

Ὁ «Χριστιανικός» Σιωνισμός εἶναι ἡ κίνηση πού ὑπάρχει κυρίως μεταξύ Εὐαγγελικῶν φονταμενταλιστικῶν καί Πεντηκοστιανῶν κύκλων καί δευτερευόντως μεταξύ τῶν Βαπτιστῶν τῶν Η.Π.Α, καί ἐκφράζει τήν ἀντίληψη, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι παρ' ὅτι ἀρνήθηκαν ν' ἀναγνωρίσουν τόν Χριστό ὡς Μεσσία, παραμένουν πάντοτε στό ἀκέραιο ὁ ἐκλεκτός λαός τοῦ Θεοῦ. Σύμφωνα μέ τήν κίνηση, τό Ἰσραήλ ἔχει μέχρι σήμερα εἰδική θέση στά πλαίσια τοῦ θείου σχεδιασμοῦ γιά τόν κόσμο καί τήν ἱστορία. Γι' αὐτό, κατά τούς ἰσχυρισμούς τοῦ «Χριστιανικοῦ» Σιωνισμοῦ, κάθε λαός πού ἀντιτίθεται ἢ ἐναντιώνεται στό Ἰσραήλ ἐναντιώνεται στό Θεό.

Τίς ἀντιλήψεις τους αὐτές ἐπιχειροῦν νά τίς θεμελιώσουν στήν Ἁγ. Γραφή, οὕτως ὥστε νά μετατρέπουν τήν Ἁγ. Γραφή σέ ἰδεολογικό κείμενο, μέσω τοῦ ὁποίου ταυτίζονται μέ συγκεκριμένες πολιτικές ἐπιλογές ἑνός κράτους. Χαρακτηριστική περίπτωση φονταμενταλιστῆ Εὐαγγελικοῦ τηλε-ἱεροκήρυκα, ἐκφραστῆ καί ὁπαδοῦ τοῦ χριστιανικοῦ Σιωνισμοῦ, εἶναι ἡ περίπτωση τοῦ γνωστοῦ Pat Robertson, ἰδρυτῆ ἀπό τή δεκαετία τοῦ 1960 στίς Η.Π.Α τοῦ «Christian Broadcasting Network»¹.

Ὁ ἐν λόγῳ φονταμενταλιστής Εὐαγγελικός εἶχε δηλώσει ὅτι τό ἐγκεφαλικό ἐπεισόδιο πού εἶχε ὑποστει ὁ πρῶην πρωθυπουργός τοῦ Ἰσραήλ Ἀριέλ Σαρὸν, ἦταν «τιμωρία ἀπό τό Θεό γιά τήν ἀποχώρηση τῶν Ἰσραηλινῶν στρατευμάτων ἀπό τή λωρίδα τῆς Γάζας. (...) Χώρισε τή γῆ τοῦ Θεοῦ καί, θά ἔλεγα, ἀλλοίμονο σέ ὅποιον πρωθυπουργό τοῦ Ἰσραήλ ἀκολουθήσει ἀνάλογη πορεία!»².

Τό ἔδαφος στό ὁποῖο ἀναπτύχθηκε ὁ λεγόμενος «Χριστιανικός» Σιωνισμός εἶχε προετοιμασθεῖ καί τροφοδοτεῖται μέχρι σήμερα ἀπό τήν λεγόμενη θεωρία τῶν Οἰκονομιῶν (Dispensationalism)³ τοῦ John Nelson Darby (1800-1882), ἰδρυτῆ τῆς αἰρετικῆς κίνησης τῶν «Χριστιανῶν Ἀδελφῶν» ἢ «Πλυμούθιων». Στό σύστημα-θεωρία τῶν Οἰκονομιῶν (Dispensationalism) κεντρική θέση ἔχει ὁ Ἰσραήλ καί ὄχι ἡ χριστιανική Ἐκκλησία. Ἡ θέση τῆς Ἐκκλησίας κατανοεῖται μόνο ὡς μεγάλη παρένθεση στό ὅλο θεϊκό σχέδιο⁴. Ὁ Ἰσραήλ ἀποτελεῖ τόν ἐπίγειο λαό τοῦ Θεοῦ, γιά τόν ὁποῖο στά ἔσχατα θά ἐκπληρωθοῦν στό ἀκέραιο τά ὅσα ἀναφέρονται στήν Ἁγ. Γραφή. Ἡ ἐν λόγῳ θεωρία, λόγῳ καί ἄλλων παραμέτρων της (π.χ. ἀρπαγή τῆς Ἐκκλησίας, χιλιαστική δοξασία κ.ἄ), τυγχάνει μέχρι σήμερα, ὅπως καί στό παρελθόν, εὐρύ-

τατης ἀποδοχῆς παγκοσμίως μεταξύ τῶν διαφόρων ἀποχρώσεων προτεσταντικῶν κλάδων καί κινήσεων.

2. Ὁ «Χριστιανικός» Σιωνισμός στήν Ἑλλάδα.

Δυστυχῶς, καί ὡς μή ὄφειλε, ἀντιλήψεις πού ἐκφράζουν τό πνεῦμα τοῦ «Χριστιανικοῦ» Σιωνισμοῦ παρουσιάστηκαν καί στήν πατρίδα μας. Ἐκπροσωποῦνται ἀπό μιά μικρή Πεντηκοστιανή ομάδα πού ἔχει τήν ἐπωνυμία «Χριστιανικό Κέντρο Ἀθηνῶν» καί δραστηριοποιεῖται στήν Ἑλλάδα, ἀλλά καί στήν Κύπρο, μέ τήν ὀνομασία «Χριστιανικό Κέντρο Λευκωσίας». Ὁ ποιμένας τῆς ἐν λόγω πεντηκοστιανῆς ομάδας ἔχει γράψει ἕνα μικρό βιβλίο μέ τίτλο «Ἰσραήλ. Τό Ἔθνος, ἡ χώρα καί ὁ λαός τοῦ Θεοῦ». Στό βιβλίο αὐτό ἀναπαράγει ὄχι μόνο τίς ἀντιλήψεις τοῦ «Χριστιανικοῦ» Σιωνισμοῦ, ἀλλά, κατά τήν ἀποψή του, προσπαθεῖ νά τίς θεμελιώσει καί ἀγιογραφικῶς, θεωρώντας μάλιστα τήν ἐρμηνευτική κακοποίηση τῶν ἀγιογραφικῶν χωρίων πού κάνει, ὡς τή μόνη ὀρθή ἐρμηνεία τους. Ὁ ἐν λόγω ὅμως πεντηκο-

στιανός δέν σταματᾷ ἐδῶ. Κατά τρόπο ἀπαράδεκτο καί ἀνιστόρητο κατηγορεῖ τήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία στό ἐν λόγω βιβλίο του γιά ἀντισιωνισμό (σ. 52), ἐνῶ σέ ἄλλο βιβλίο πού ἔχει γράψει, τή χαρακτηριστεῖς ὡς τή μεγαλύτερη αἵρεση.

Θά ὀλοκληρώσουμε τήν ἀναφορά μας παραθέτοντας δύο χαρακτηριστικά ἀποσπάσματα ἀπό τό βιβλίο αὐτό, πού εἶναι ταυτοχρόνως καί μαρτυρίες πῶς οἱ ὀπαδοί τοῦ λεγόμενου χριστιανικοῦ Σιωνισμοῦ δέν διστάζουν νά χρησιμοποιοῦν τήν Ἁγ. Γραφή ὡς ἰδεολογικό κείμενο γιά νά δικαιολογοῦν τίς πολιτικές ἐπιλογές ἑνός κράτους. Ἐναφέρει λοιπόν στό βιβλίο του ὁ Πεντηκοστιανός συγγραφέας του ὅτι θά χρησιμοποιήσῃ τήν Ἁγ. Γραφή γιά νά ἀποδείξει: α) «ὅτι στό μεσανατολικό ζήτημα οἱ πιό ἀδικημένοι ἀπό ὅλους εἶναι οἱ Ἰσραηλίτες καί ὄχι οἱ Παλαιστίνιοι. Ἄν ὑπάρχει κάποιος ἀδικημένος λαός σ' αὐτό τόν κόσμο σήμερα, αὐτός εἶναι ὁ λαός τοῦ Ἰσραήλ». Καί β) ἄλλοῦ πάλι ἀναφέρει: «Εὐλογῶ λοιπόν τόν λαό Ἰσραήλ γιατί ἄν τό κάνω θά εὐλογηθῶ ἀπό τόν Θεό»⁵.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Βλ. H. Gasper-H. Baer-J. Sinabell-J. Müller (Hrsg), *Lexikon christlicher Kirchen und Sondergemeinschaften*, Freiburg-Basel-Wien 2009, σσ. 77, 89.
2. Βλ. Ἐφημ. Βῆμα, Ἀρ. Φ. 14661, 12-1-2006, σ. 15.
3. Γιά τήν ἐν λόγω θεωρία ἐπιλεκτικά βλ. Wesley R. Willis-John R. Master (Ed.), *Issues of Dispensationalism*, Chicago 1994. Charles C. Rylie, *Dispensationalism*, Chicago 1995.
4. Βλ. Craig A. Blaising and Darrell L. Bock (Ed.), *Dispensationalism, Israel and the Church*, Grand Rapids, 1992.
5. Βλ. Σταύρου Ἰγνατίου, *Ἰσραήλ. Τό Ἔθνος, ἡ χώρα καί ὁ λαός τοῦ Θεοῦ*, Ἀθήνα 2005, σσ. 7, 9.

Παῦλος Ὁσιομάρτυς ὁ Πελοποννήσιος*

Ἐπιμέλεια: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη

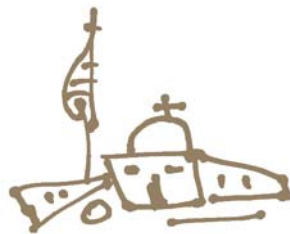
Σ Ὁ νεολαμπής τοῦ Χριστοῦ ὀσιο-
μάρτυς οὗτος, ἐγεννήθη ἐν Σο-
ποτῶ τῆς ἐπαρχίας Καλαβρύτων καί
ἀνετράφη χριστιανοπρεπῶς, ὑπό γονέ-
ων πτωχῶν μέν, ἀλλ' ἐναρέτων ὀρθοδό-
ξων χριστιανῶν. Τό ἐν ἀγίῳ βαπτίσματι
ὄνομα τοῦ μάρτυρος ἦτο Παναγιώτης.
Οὗτος, ἐν μικρᾷ ἡλικίᾳ, ἤλθεν εἰς Πά-
τρας, ἔνθα ἐξέμαθε τήν τέχνην τοῦ σαν-
δαλοποιοῦ καί παρέμεινεν ἐργαζόμενος
ἐπί δέκα τέσσαρα ἔτη, διάγων ἐντίμως
καί ἐναρέτως. Ἀναχωρήσας ἐκ Πατρῶν
ἤλθεν εἰς Καλάβρυτα, ἔνθα πρὸς ἐνά-
σκησιν τοῦ ἐπαγγέλματός του, ἐνοικί-
σεν ἐργαστήριον. Οἱ ἰδιοκτῆται τοῦ
ἐργαστηρίου τούτου, αἰτοῦντες παρά
τοῦ Παναγιώτου μεῖζον τοῦ συμπεφω-
νημένου μίσθωμα, ἐνέκλεισαν αὐτόν εἰς
τήν φυλακὴν, ἔνθα πιεζόμενος οὗτος διὰ
τήν παράνομον καταβολὴν τοῦ μισθώ-
ματος, εὐρέθη ἐν καταστάσει θυμοῦ καί
ἐξέφερε τήν φράσιν «Τοῦρκος νά γίνω
ἐάν δώσω περισσότερα». Καταβαλὼν
τό αἰτούμενον μίσθωμα, ἀπελύθη τῆς
φυλακῆς ὁ μάρτυς καί ἀναχωρήσας ἐκ
Καλαβρύτων ἤλθεν εἰς Τρίπολιν καί διε-
σκέδαζεν εἰς τὰ περιχώρα αὐτῆς μεθ'

ἐτέρων δύο φίλων του, λέγων, ὅτι ἦτο
Τοῦρκος. Εὐρισκόμενος ἐν Τριπόλει ὁ
μάρτυς, ἐδέχθη ἔλεγχον τῆς συνειδήσεως
αὐτοῦ διὰ τὰ γενόμενα. Ὅθεν δραμῶν
εἷς τινὰς πνευματικούς, ἔτυχε τῶν οικεί-
ων νουθεσιῶν καί τῆς παρηγορίας. Ἀνα-
χωρήσας ἐκ Τριπόλεως ἤλθεν εἰς Ἅγιον
Ὅρος, ἔνθα παρέμεινεν ἐν τῇ Ἱερᾷ
Λαύρᾳ τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, παρά τινι
γνωρίμῳ αὐτῷ Μοναχῷ Πελοποννησίῳ,
Τιμοθέῳ ὀνόματι. Διακονῶν ἐν τῇ
Λαύρᾳ ταύτῃ, εὔρε τὸν καιρὸν νά τύχη,
κατόπιν ἐξομολογήσεως, τῆς παρά τοῦ
Τιμοθέου παρηγορίας. Μετά παρέλευ-
σιν ἀρκετοῦ χρόνου, ἐγένετο μοναχός,
κληθεὶς Παῦλος. Μετά ταῦτα ἤλθε μετὰ
τοῦ Τιμοθέου εἰς Ρωσικὸν κοινόβιον τοῦ
Ἁγίου Ὅρους, ἔνθα παρέμεινεν ἐπὶ τρία
ἔτη, ἐργαζόμενος τήν τέχνην τοῦ σανδα-
λοποιοῦ καί ἀσκούμενος ἐν ταῖς ἀρε-
ταῖς, νηστεία, προσευχῇ καί μετανοία.
Ἐν τῷ Κοινοβίῳ τούτῳ καί ἐν τῷ ἀγῶνι
τῆς μετανοίας, ἤναψεν ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ
Παύλου ὁ πόθος τοῦ μαρτυρίου. Ἄγων
τό 250 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἤλθεν ὁ
Παῦλος εἰς τήν Σκήτην τῆς Ἁγίας Θεο-
προμήτορος Ἄννης καί ὑπετάγη εἰς τὸν

* Ἀπὸ τό βιβλίῳ τοῦ Ἰω. Μ. Περαντώνη, θεολόγου: *Λεξικὸν τῶν Νεομαρτύρων*, τ. Γ', Ἐν Ἀθή-
ναις 1972, σελ. 423-425.

πνευματικόν πατέρα Ἀνανίαν Ἱερομόναχον, πρὸς ὃν καί, ἐξομολογηθεὶς, ἐδήλωσε τὸν περὶ μαρτυρίου πόθον αὐτοῦ. Δοκιμασθεὶς ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἐν τῇ Σκήτῃ ταύτῃ ἔτυχε τῶν εὐλογιῶν τῶν πατέρων καὶ ἀνεχώρησεν ἐκ τοῦ Ἁγίου Ὁρους, πορευόμενος πρὸς τὸ μαρτύριον. Φθάσας εἰς Πελοπόννησον, ἦλθεν εἰς τὴν Ἱεράν Μονὴν τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου, ἔνθα παρέμεινε συνεχῶς ἀγωνιζόμενος νηστεία καὶ προσευχῇ ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας. Ἀναχωρήσας ἐκ τῆς Μονῆς ταύτης ἦλθεν εἰς Καλάβρυτα, ἐκεῖθεν δὲ εἰς Τρίπολιν. Πληροφορηθεὶς, ὅτι εἰς Ναύπλιον εὐρίσκετο εἰς ἐξάδελφος αὐτοῦ ἐξωμότης, ἀνεχώρησεν ἐκ Τριπόλεως ὁ μάρτυς καὶ ἔσπευσεν εἰς Ναύπλιον πρὸς διόρθωσιν τοῦ ἐξαδέλφου. Παραλαβὼν τὸν ἐξωμότην τοῦτον ὡς συνοδίτην, ἐπανῆλθεν εἰς Τρίπολιν καὶ παρουσιάσθη εἰς τὸν Μουφτῆν τῆς πόλεως, παρ' οὗ ἔτυχεν ἐγγράφου διαταγῆς καὶ παρέστη ἐνώπιον τοῦ κριτοῦ, ἐν ἡμέρᾳ μεγάλης συνάξεως πολλῶν προκρίτων χριστιανῶν καὶ Ἀρχιερέων. Σταθεὶς πρὸ τοῦ κριτοῦ καὶ ἐνώπιον τῆς συνάξεως ταύτης τῶν χριστιανῶν ἐν τῷ κριτηρίῳ, ἐκήρυξεν ὁ μάρτυς τὴν θεότητα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἔνσαρκον αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς παρουσίαν, τὴν ἐκ τῆς Παρθένου ἄσπορον γέννησιν, τὰ θαύματα αὐτοῦ, τὸν σταυρικὸν θάνα-

τον, τὴν Ἀνάστασιν καὶ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψιν. Ἀκολουθῶν ὁ μάρτυς προέβη εἰς δριμύτατον ἔλεγχον τῆς μουσουλμανικῆς θρησκείας, ἣν κατηγορήσεν ὡς ψευδῆ καὶ πλανῶσαν τὸν λαόν. Ὁ κριτής, εὐρισκόμενος πρὸ τοῦ ἀμεταθέτου τῆς γνώμης τοῦ μάρτυρος, μετὰ τὰς προβληθεῖσας δοκιμασίας, ἐξέδωκεν ἀπόφασιν διὰ πυρᾶς θανατώσεως αὐτοῦ. Κατόπιν ὁμως προβληθείσης παρατηρήσεως ὑπὸ τινων Τούρκων, ὅτι δυνατόν οἱ χριστιανοὶ νὰ προμηθευθῶσι τὴν τέφραν καὶ τὰ λείψανα τοῦ μάρτυρος, ὁ Κριτής μετέβαλε τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ καὶ οὕτως ὁ μάρτυς ὠδηγήθη ὑπὸ τῶν δημίων εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκτελέσεως καὶ ἐδέξατο τὸν στέφανον τοῦ μαρτυρίου, ξίφει τὴν κεφαλὴν ἀποτηθεὶς τῇ 22 Μαΐου 1818 ἐν Τρίπολει. Τὸ τίμιον λείψανον τοῦ Ἁγίου, ριφθέν εἰς τὸν τόπον τῶν ἀκαθαρσιῶν τοῦ οἴκου τοῦ Τούρκου ἡγεμόνος, παρελήφθη κρυφίως ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν καὶ ἐνεταφιάσθη, καθαρισθέν, εἰς τὴν Ἱεράν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Νικολάου Βαρσῶν. Τὸ μαρτύριον τοῦ Ἁγίου Νεομάρτυρος Παύλου συνέγραψεν ὁ Ἱερομόναχος Ἰάκωβος Βερτσάγιας ὁ Ζακύνθιος, Ἁγιορείτης ἐκ τοῦ Ρωσικοῦ Κοινοβίου. Ναός τοῦ Ἁγίου ἀνηγέρθη ἐν Τρίπολει, εἰκῶν δὲ τούτου εὐρηταὶ ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις ναῷ τῶν εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου (Καπνικαρέα) ἥτις καὶ ἐτυπώθη ἐν ἀκολουθίᾳ

Ἐπιμέλεια: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη

Ἀξιότιμε κ. Διευθυντά,
Ἀληθινά μ' ἐκπλήσσουν οἱ ἀπόψεις τοῦ συλλειτουργοῦ μου π. Ἀριστ. Μαυρομάτη, πού φιλοξενήσατε στό τεῦχος Φεβρουαρίου 2011 τοῦ περιοδικοῦ «Ε».

Ἡ Ὁρθοδοξία δέν γνωρίζει ἐμπόδια, δέν ἔχει σύνορα, εἶναι παγκόσμια. Δέν τίθεται «ὑπό τό μόδιον...», γι' αὐτό καί ὁ «Ἐφημέριος» ὡς περιοδικό Ὁρθόδοξο, πρέπει νά εἶναι τό ἐλεύθερο βήμα κάθε ἀνθρώπου γιά νά ἐκφράζει τίς ἀπόψεις ἤ τά πιστεύω του ὅποιες καί ὅποια εἶναι αὐτά.

Πρέπει ὅμως καί ἐπιβάλλεται ἡ Ἐκκλησία μας νά ὀργανώσει μία ομάδα Ἐφημερίων καί Θεολόγων διαφόρων ειδικοτήτων γιά νά δίνουν τή μαρτυρία τοῦ Εὐαγγελίου πρὸς κάθε κατεύθυνση, σέ ἄρθρα ἐφημερίδων, περιοδικῶν, ἐπιστολές, σέ ΠΑΝΕΛ, τήν TV κ.λπ. γιά νά λάμπει ἡ Ὁρθόδοξη Πίστη μας καί νά διαχέεται πρὸς πᾶσα κατεύθυνση ὅπως τό φῶς τοῦ ἡλίου.

Ἀλίμονό μας ἂν περιχαρακώσουμε τήν Ὁρθόδοξη Πίστη μας, «διά τόν φόβον» τῶν παλαιοημερολογητῶν καί οἰωνδήποτε ἄλλων πού ἀντιδροῦν ἢ ἀντιστρατεύονται τήν πίστη μας. Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ «οὐ δέδεται».

Ὁ σκοταδισμός καί οἱ φοβίες δέν ἔχουν θέση στήν Ὁρθόδοξη Πίστη μας. Θά διαλεγόμαστε μέ ὄλους καί θά κρατᾶμε ψηλά τό φάρο τῆς Ὁρθόδοξης

Πίστης μας πού διαλύει τά σκότη καί ὀδηγεῖ τούς πιστεύοντες σ' αὐτήν, στή σωτηρία.

Μέ εὐχές καί τιμή,
Πρωτοπρ. Γεώργιος Ἀλεβιζάκης

Ἀξιότιμε κ. Διευθυντά,
Εἰς τό παρελθόν τεῦχος μηνός Φεβρουαρίου 2011 τοῦ περιοδικοῦ «Ἐφημέριος», ἐδημοσιεύθη ἄρθρον τοῦ ἀναπληρωτοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Α.Π.Θ. κ. Παναγιώτου Σκαλτσῆ, ὑπό τόν τίτλον: «Ἰωάννης Φουντούλης καί μυστική Λατρεία». Ἐπιτρέψατέ μου, παρακαλῶ, νά ἐκθέσω ἐπ' αὐτοῦ, ὅσον δύναμαι ἐπιγραμματικῶς, κάποιες ἀπόψεις. Σεβόμενος τόν χῶρον τοῦ περιοδικοῦ, θά περιορισθῶ μόνον εἰς τίς κυριώτερες ἀνακρίβειες τοῦ ἐν λόγω ἄρθρου, ἱκανές, κατά τήν ἄποψίν μου, νά δημιουργήσουν λανθασμένες ἀντιλήψεις.

α') Ἀναφέρεται, εἰς τό ἐν λόγω ἄρθρον, ὁ χαρακτηρισμός τῆς 139ης Νεαρᾶς τοῦ Ἰουστινιανοῦ ὡς «ἐνα κείμενο ρωμαλέο». Ὅμως, ἀποσιωπᾶται ὅ,τι ἔγραφε ὁ Ἰ. Φουντούλης διά τήν ἀπαξίωσιν τοῦ πολιτειακοῦ αὐτοῦ νόμου ἐκ μέρους τῆς θεολογικῆς αὐτοσυνειδησίας τῆς Ἐκκλησίας, οὕτως ὥστε αὐτή «ἡ Νεαρά τοῦ Ἰουστινιανοῦ ... μόνον προσωρινόν ἀποτέλεσμα εἶχεν, ἐάν εἶχεν»¹.

1.Ι. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, *Λειτουργικά θέματα*, Θεσσαλονίκη, 1977, σσ. 25-26.

Ἄλλως τε, ὁ Ἰουστινιανός καί ἄλλα διατάγματα ἐξέδωκε, ὡς ἐκείνο ὁπού ἀνεφέρετο εἰς τήν «βδελυράν ... δογματοποιῖαν ... ὡς ... ἄφθαρτον τό σῶμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐξ αὐτῆς ἐνώσεως γεγενῆσθαι»², μία αἰρετική διδασκαλία, ἣ ὁποία ἀπερρίφθη ὑπό τῆς θεολογίας τῆς Ἐκκλησίας³.

β') Ὡς χρόνος ἐπικρατήσεως τῆς μυστικῆς ἀναγνώσεως τῶν εὐχῶν εἰς τήν θείαν Λειτουργίαν, κατά τό ἄρθρον, ὀρίζονται «οἱ μετέπειτα αἰῶνες καί δῆ καί ἡ Τουρκοκρατία». Ὅμως, ὁ Ἰ. Φουντούλης γράφει ὅτι, ἤδη ἀπό τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰουστινιανοῦ (5^{ος} αἰών), εἶχεν ἐπικρατήσει «ἡ προᾶξις αὐτή» τῆς μυστικῆς ἀναγνώσεως⁴. Τήν ἄποψιν αὐτήν συμμερίζετο ἀπολύτως καί ὁ Παναγιώτης Τρεμπέλας⁵. Δηλαδή, τήν ἐποχὴν κατά τήν ὁποίαν ἐπεκράτησε ἡ ὀρθόδοξος δογματική διδασκαλία, ἐπεκράτησε καί ἡ ὀρθόδοξος-μυστική ἀνάγνωσις τῶν εὐχῶν τῆς θείας Λειτουργίας.

Ὑποθέτω, ὅτι ὡς «μετέπειτα αἰῶνες» ἐννοοῦνται κάποιες περίοδοι, ὅπου μία «ιερά σκουριά» ἐπεκάθησε ἐπὶ τῆς

αὐθεντικῆς λειτουργικῆς πράξεως. Διερωτῶμαι, μήπως ὁ ἅγιος Γερμανός Κωνσταντινουπόλεως († 733), ὁ Θεόδωρος Ἀνδίδων († 1230), ὁ ἅγιος Νικόλαος Καβάσιλας († 1392) ἢ ὁ ἅγιος Συμεών Θεσσαλονίκης († 1430) ἀνήκουν εἰς μίαν τέτοιαν περίοδον θεολογικῆς παρακμῆς; Μήπως ὁ ἐμπνευστής ὄλων αὐτῶν, ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής, ὁ ὁποῖος «κατά τόν Dalmais⁶, ἀποφεύγει νά παρουσιάσῃ εἰς τό “κοινόν” τήν εὐχαριστιακὴν εὐχὴν, ἐπειδὴ ἀνεγινώσκετο ὑπό τοῦ ἱερουργοῦντος μυστικῶς κατά τήν ἐποχὴν ἐκείνην, ὡς ἄλλωστε καί σήμερον»⁷, ἢ καί ὁ ἀρχαιότερος αὐτοῦ, εἰς τόν ὁποῖον ὄλοι παραπέμπουν, ἅγιος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, εἶναι ἐκφρασταί μιᾶς τέτοιας παρακμῆς; Μήπως ὁ Μέγας Βασίλειος, ὁ ὁποῖος ὁμιλεῖ διὰ τήν ἀποστολικότητα τῆς παραδόσεως τῆς μυστικῆς ἀναγνώσεως τῶν εὐχῶν⁸, ἢ οἱ θεόπνευστοι συγγραφεῖς τῶν ἱερῶν Εὐαγγελίων, οἱ ὁποῖοι, κατά τήν περιγραφὴν τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου, ἐνῶ ἀναφέρουν τά συστατικά λόγια, ἀποσιωποῦν ἐπιμελῶς ἅπαντες τά εὐχαριστιακά - τελεστικά λόγια τοῦ Κυρίου⁹, ἀνήκουν εἰς τούς «μετέπειτα αἰῶνες»;

2. «Βίος τοῦ τρισμακαριστοῦ Εὐτυχίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, παρά Εὐστρατίου πρεσβυτέρου ταπεινοῦ», «Corpus Christianorum», «Series Graeca 25», ἔκδ. «Brepols - Tournhout», Bruxelles, 1992, σ. 34 ἐξ.

3. Πρβλ. Ἀγίου ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ, *Συναξαριστὴς τῶν Δώδεκα Μηνῶν τοῦ Ἐνιαυτοῦ*, ἔκδ. «Δόμος», Ἀθήνα, 2005, τ. Γ', σσ. 415-416 / Π. Ν. ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ, *Δογματική*, τ. 2, ἔκδ. «Ζωή», Ἀθήνα, 1959, σσ. 78-80.

4. Πρβλ. Ἰ. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗΣ, *Λειτουργικά θέματα*, Θεσσαλονίκη, 1977, σσ. 25-26.

5. P. N. TREMPÉLAS, «L' audition de l' anaphore eucharistique par le peuple», *L' Église et les Églises*, ἔκδ. «Chevetogne», Βέλγιον, τ. II, σ. 220.

6. I. DALMAIS, *Mystère liturgique et divinisation dans la "Mystagogie" de saint Maxime le Confesseur*, Paris, 1972, σ. 60.

7. Χ. ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ, *Ἡ Μυσταγωγία τοῦ ἀγίου Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ*, Ἀθήνα, 1994, σ. 90.

8. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ 52, 287. Πρβλ. Ἀγίου ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ, *Πηδάλιον*, ἔκδ. «Ἀστήρ», Ἀθήνα, 1976, σ. 645 / Ἀγίου ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΠΑΡΙΟΥ, «Περὶ Παραδόσεως», 5, ἐν: Π. ΠΑΣΧΟΥ, *Ἐν ἀσκήσει καὶ μαρτυρίῳ*, ἔκδ. «Ἀρμός», Ἀθήνα, 1996, σ. 87.

9. Πρβλ. PG 155, 740. Ἐπίσης, πρβλ. «Γράμμα Συνοδικόν πρὸς τόν πατριάρχη Ἄλε-

γ') Μετά φανεράς σκωπτικῆς διαθέσεως καταβάλλεται προσπάθεια, εἰς τό ἐν λόγῳ ἄρθρον, πρὸς ἐξιχνίασιν τῆς λειτουργικῆς ἐννοίας τοῦ ὄρου «μυστικῶς», καθ' ἣν στιγμὴν εἶναι γνωστόν ὅτι οἱ ἴδιοι οἱ βυζαντινοὶ ὑπομνηματισταὶ τὴν προσδιορίζουν ἐπακριβῶς. Κατ' αὐτούς, λοιπόν, «μυστικῶς» σημαίνει «ὑποφιθυρίζειν»¹⁰. Μεταξὺ ἄλλων, ἐπίσης, ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης ὁμιλεῖ περὶ «ἴμυστικῆς ἐπιτελουμένης εὐχῆς»¹¹, ἡγουν ὅτε ὁ ἱερεὺς, τὸν ἄρτον ἁγιασθῆναι καὶ τὸ ποτήριον, καθ' ἑαυτὸν εὐχεται»¹².

δ') Ἡ ἔλλειψις διακόνου συνήργησε, κατὰ τὸ ἄρθρον, εἰς τὴν μυστικὴν ἀνάγνωσιν τῶν εὐχῶν, ἐνῶ εἶναι γνωστόν ὅτι ἡ συμμετοχὴ τοῦ διακόνου συμβάλλει εἰς τὴν μυστικὴν ἀνάγνωσιν τῶν εὐχῶν, ἐφ' ὅσον «ἐν ὅσῳ τῶν αἰτήσεων ὁ

διάκονος ἐξηγεῖται καὶ ὁ λαὸς εὐχεται, ὁ ἱερεὺς ἔνδον εὐχὴν ποιεῖται ἡσυχῇ καθ' ἑαυτὸν...»¹³.

ε') Πρὸς ἐπίρρωσιν δῆθεν τῆς εἰς ἐπήκοον τοῦ λαοῦ ἀναγνώσεως τῶν εὐχῶν τῆς θείας Λειτουργίας, εἰς τό ἐν λόγῳ ἄρθρον ἐπιστρατεύεται ὁ ἅγιος Συμεὼν Θεσσαλονίκης, «πού θέλει τίς εὐχὴς νὰ ἀναγινώσκονται “μετὰ προσοχῆς καὶ ἀργῶς ... ἐν ἐπήκῳ”» (PG 155, 212C). Ὅμως, ὡς σαφῶς γνωρίζει καθείς μελετητῆς τοῦ ἁγίου Συμεὼν, τό ἐν λόγῳ χωρίον ἀναφέρεται εἰς «τούς ἀφορισμούς ... ἐν τῷ θείῳ Βαπτίσματι», καὶ ἀσφαλῶς οὐδεὶς ἀμφιβάλλει περὶ τῆς εἰς ἐπήκοον τοῦ κατηγουμένου καὶ τῶν λοιπῶν λαϊκῶν ἀναγνώσεων τῶν εὐχῶν αὐτῶν. Ἀλλὰ εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ στὴν ἀνάγνωσιν τῶν εὐχῶν τῆς θείας Λειτουργίας, ὁ ἅγιος Συμεὼν διευκρινίζει ὅτι ὁ ἱερεὺς μόνον «τὴν ὀπισθάμβωνον εὐχὴν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ ... εἰς ἐπήκοον ἐκφωνεῖ» (PG 155, 301C), ἔχων ἤδη καταστήσει σαφές ὅτι, εἰς ὅλες τίς ἀκολουθίες, ὁ ἱερεὺς ἐνῶ «ἐπεύχεται μετὰ σιγῆς ... ἐν ἐκφωνήσει δοξολογεῖ» (PG 155, 612D).

ς') Ἀλλὰ καὶ ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης προβάλλεται εἰς τό ἄρθρον, ὡς δῆθεν θιασώτης τῆς εἰς ἐπήκοον τοῦ λαοῦ ἀναγνώσεως τῶν εὐχῶν τῆς θείας Λειτουργίας. Πρὸς τοῦτο γίνεται ἀναφορά εἰς τὸν λόγον του: «Μέ ποῖον τρόπον πρέπει οἱ Χριστιανοὶ νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ», καὶ χρησιμοποιοῦνται οἱ παράγραφοι: «Ὅτι οἱ ἱερεῖς καὶ λαϊκοὶ δέν πρέπει νὰ βιάζω-

ξανδρείας Γεράσιμον κατὰ τῆς ἐν τῇ θείᾳ μυσταγωγίᾳ μὴ φανεράς ἐκφωνήσεως τοῦ “Λάβετε φάγετε”», ἐν: Μ. ΓΕΔΕΩΝ, «Κανονικαὶ Διατάξεις», τ. Α', ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1888, ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου, σσ. 89-92 / ΚΑΛΑΙΝΙΚΟΥ ΔΕΛΙΚΑΝΗ, *Τὰ ἐν τοῖς Κώδιξι τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Ἱεροσολύμων καὶ ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου πρὸς τὰς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων καὶ Κύπρου (1574-1863)*, ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1904, ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου, (φωτοαναστατική ἐπανέκδοσις, 1999), σ. 10-16.

10. Πρβλ. Ἁγίου ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ, *Ἱστορία ἐκκλησιαστικὴ καὶ μυστικὴ θεωρία*, PG 98, 452C-D / ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΑΝΔΙΔΩΝ, *Προθεωρία*, PG 140, 417-468.

11. ΒΕΠΕΣ 59, 215. Πρβλ. Πηδάλιον, σ. 654.

12. ΡΑΛΛΗ-ΠΟΤΛΗ, *Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν Κανόνων*, τ. Δ', Ἀθήνησιν, 1854, (φωτοτυπικὴ ἀνατύπωσις, Ἀθήνα, 1992), σσ. 305.

13. ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΒΑΣΙΑ, *Εἰς τὴν Λειτουργίαν*, «Sources Chretiennes 4b», ἔκδ. «Cerf», Paris, 1967, σ. 122-124, 126, 166, 218, 220, 302-304.

νται, τότε νά εϋγουν από τήν ἐκκλησίαν», «Ὅτι δέν πρέπει οἱ ἱερεῖς νά διαβάζουν ἐν ταυτῶ, ἄλλος ἕνα βιβλίον καί ἄλλος ἄλλο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ» καί, «Τί σημαίνει ἡ χαρά ὅπου λαμβάνει τινάς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ»¹⁴. Εἰς τίς σελίδες αὐτές ὁ ἅγιος Νικόδημος γράφει: «Οἱ ἅγιοι ἱερεῖς νά ἀναγινώσχετε καί νά φάλλετε τάς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἱεράς ἀκολουθίας τοῦ ὄρθρου, τῆς θείας λειτουργίας καί τοῦ ἔσπερινοῦ, μέ ἀργοπορίαν καί μετά εὐταξίας καί εὐλαβείας ... Οἱ ἅγιοι ἱερεῖς ἄς διαβάζουν τήν ἱεράν ἀκολουθίαν καί τούς βίους τῶν Ἁγίων, μέ ἀργοπορίαν καί ἄς φυλαχθοῦν, διά ἀγάπην Θεοῦ, ἀπό τό νά διαβάζουν εἰς ἕνα καί τόν αὐτόν καιρόν, ἄλλος μέν τήν Παρακλητικήν, ἄλλος δέ τό Μηναῖον καί ἄλλος τό Ψαλτήριον ... Ἀδελφοί μου ... ἐάν ἀκούετε μέ προσοχήν τά ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ λεγόμενα καί διδασκόμενα ... θέλετε γλυκανθῆ ... Διότι ἡ χαρά ἡ πνευματική εἶναι σημάδι ὅτι ... ἐλάβετε τήν χάριν ... ὅτε ἐβαπτίσθητε, ἦτις ... τότε, ὅταν ἐσεῖς ἀκούετε τά ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ψαλλόμενα ἱερά ψάλματα ... ἐνεργεῖ ... ἔσωθεν καί σᾶς προξενεῖ ... χαράν καί γλυκύτητα...». Ὅμως, τά ἀνωτέρω δέν ἀφοροῦν τήν θείαν Λειτουργίαν, πολύ δέ περισσότερο τάς ἱερατικάς εὐχάς αὐτῆς. Βεβαίως, εἰς τόν ἴδιον Λόγον του ὁμιλεῖ εἰδικῶς καί περί τῆς θείας Λειτουργίας· πρόκειται περί τοῦ «κοινωνικοῦ». Ἀντιλαμβάνεται ὁ Ἅγιος ὅτι τήν ὥραν αὐτήν, εἰς τούς ἐνοριακούς κυρίως ναούς, γίνεται χασμωδία. Παρ' ὅλα

αὐτά, δέν συμβουλεύει νά ἀκουσθοῦν οἱ ἱερατικές εὐχές ἐκείνης τῆς στιγμῆς, ἀλλά τί λέγει; «Ἄντί νά φάλλεται ἀργῶς τό Κοινωνικόν, νά γίνεται ἀνάγνωσις κανενός λόγου ψυχωφελοῦς, διά νά ἀκούουν οἱ χριστιανοί νά ὠφελοῦνται, καί μετά τήν ἀνάγνωσιν ἄς λέγεται τό Κοινωνικόν»¹⁵. Ὁ ἅγιος Νικόδημος ἐγνώριζε καλῶς ὅτι οἱ ἱερατικές εὐχές τῆς θείας Λειτουργίας ἀναγινώσκονται πάντοτε μυστικῶς¹⁶.

Φοβούμενος τήν κατάχρησιν τοῦ περιωρισμένου χώρου τοῦ «Ἐφημερίου», ἀρκοῦμαι εἰς τά ἀνωτέρω, τά ὅποια ἴσως εἶναι οἱ σημαντικώτερες ἀστοχίες τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ. Ἡ παρέμβασίς μου ἀποβλέπει ἀποκλειστικῶς εἰς τήν ἀποκατάστασιν τῆς ἀληθείας δι' ἐν συγκεκριμένον θέμα· ἐπ' οὐδενί θά ἤθελα νά ἐκληφθῆ ὡς σχετικοποίησις τῆς λειτουργικῆς προσφορᾶς τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν.

Μετά τιμῆς
ἀρχιμ. Νικόδημος Μπαρούσης
Ἱ. Μονή Χρυσοποδαριτίσσης - Νεζερῶν
250 00 Χαλανδρίτσα

Ἀξιότιμε κ. Διευθυντά,

Τό Πολύφυτο εἶναι μιά μικρή ὄμορφη (καταπράσινη αὐτήν τήν ἐποχή) Ἐνορία, πού βρίσκεται 5 χιλιόμετρα ἀνατολικά τοῦ φράγματος τοῦ Πολυφύτου, κατά μῆκος τῆς παλιᾶς κοίτης τοῦ Ἀλιάχμουνα. Ἡ Ἐνορία σήμερα δέν κατοικεῖται, οἱ περισσότεροι κάτοικοί της διαμένουν στήν Ἡμαθία, ἄλλοι στήν Πιερία καί στό Βελβεντό. Ὁ Ἱ. Ἐνοριακός Ναός τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς στό

14. Ἁγίου ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ, *Ἡ Χρηστοθήθεια τῶν Χριστιανῶν*, ἔκδ. «Ρηγοπούλου», Θεσσαλονίκη, 1984, σσ. 318-320.

15. *Αὐτόθι*, σ. 319.

16. Πρβλ. *Πηδάλιον*, σ. 645.

μέσο του χωριού μαρτυρεί για τον πολιτισμό και για το ήθος των γενεών που προϋπήρξαν σ' αυτό και έδωσαν άπτά σημεία της δημιουργίας τους. Έπισκεφτήκαμε (1.4.2011) μέ τό Λ. Βρακόπουλο τό Πολύφυτο για νά δοῦμε τήν εξέλιξη τῶν ἐργασιῶν στό Ναό.

Ό σημερινός Ναός, πετρόχτιστος, πού ἐγκαινιάστηκε τό 1916, χτίστηκε πάνω στό ἐρείπια παλιότερου καί μικρότερου Ναοῦ, πάλι τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, πού ἡ ἀρχή του χάνεται μέσα στό χρόνο.

Μία προφορική παράδοση πού διασώζεται μέχρι τίς μέρες μας ἀναφέρει πώς τό Πολύφυτο, τό ἐπισκέφτηκε ὁ Πατρο-Κοσμάς ὁ Αἰτωλός, μᾶλλον γύρω στό 1750, ἔτος πού ἐπισκέφτηκε καί τό ἐξωκλήσι τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου Καταφυγίου. Ἡ παράδοση ἀναφέρει ἀκόμα ὅτι ὁ Ἅγιος ἔμεινε ἕνα βράδυ στό χωριό, ἐξομολόγησε τούς χριστιανούς καί φιλοξενήθηκε στό σπίτι τῆς οἰκογένειας Βουλγαρόπουλου. Αὐτή, για τή χαρά καί τήν τιμή, ἔσφαξε ἕνα κριάρι για φαγητό. Στήν τράπεζα ὁ Ἅγιος ζήτησε για τόν ἑαυτό του μέλι καί καρύδια καί ἄφησε τό κριάρι στήν οἰκογένεια.

Ἀπό τά χρόνια τοῦ παλιοῦ Ναοῦ διασώζεται, φθαρμένο πιά, πετραχήλι, πού στό πίσω μέρος ἀναγράφεται μέ μαύρη μελάνη τό ὄνομα τοῦ δωρητῆ-κληρικοῦ, πού προφανῶς ἔμεινε καί λειτούργησε στό Πολύφυτο: “Διονυσίου ἱερομονά-

χου, Ἁγιοταφίτου, 1815”. Ἄλλα στοιχεῖα για τόν ἱερομόναχο Διονύσιο καί για τήν παραμονή του στό Πολύφυτο, δέν ὑπάρχουν.

Τόν σημερινό Ἱ. Ἐνοριακό Ναό φροντίζουν μέ περισσή ἀγάπη ὄλοι οἱ Πολυφυτιανοί, μέ πρωτοστάτη τό Ἐκκλησιαστικό Συμβούλιο (Λεωνίδα Βρακόπουλο, Σάββα Σκηπητάρη, Εὐθύμιο Σεραφεῖμ, Χρήστο Βουλγαρόπουλο), φροντίζοντας καί ἀνακαινίζοντας τό Ναό ἐσωτερικά καί ἐξωτερικά, μαζί καί τόν περιβάλλοντα καταπράσινο φυσικό χῶρο μέ λουλούδια, δενδρύλλια, κηπάρια. Ὅλα λάμπουν ἀπό καθαριότητα καί ἡ συμβολή τῶν γυναικῶν σέ ὅλα εἶναι αἰσθητή.

Σχολεῖα, πού ἐπισκέπτονται για περιβαλλοντικούς-ἐκπαιδευτικούς λόγους τό φράγμα καί τό ὑδροηλεκτρικό ἐργοστάσιο Πολυφύτου, μποροῦν νά ἐπισκέπτονται καί τό Πολύφυτο. Εἶναι σάν μία βουτιά στήν λησμονημένη, ὥστόσο ὑπαρκτή μέσα καί ἀνάμεσά μας, Παράδοση τοῦ Γένους, πού ἀφήνει στόν ἐπισκέπτη-προσκυνητή τή γλυκιά γεύση τοῦ ἀπλοῦ, ντόμπρου, σκληροῦ καί ἀπέριττου βίου, ἀλλά καί τῶν πλούσιων σέ κοινωνικότητα-χωρητικότητα βιωμάτων.

Τό Πολύφυτο πανηγυρίζει στίς 26 Ἰουλίου, στή μνήμη τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς.

π. Κωνσταντῖνος Ἱ. Κώστας,

- Άγνάντου Νίκου, *Σάρκα μία. Μικρό όδοιπορικό στό μυστήριο τοῦ γάμου*, έκδ. Ἀκρίτας, Ἀθήνα 2006.
- Αἰκατερίνης Μοναχῆς, *Ὁ ὄσιος Γέρων Πορφύριος. Ἡ ἀγαπῶσα καρδιά*, έκδ. Ἐφραϊμιᾶς Ἱερᾶς Γυναικείας Κοινοβιακῆς Μονῆς Ὁσίου Ἐφραίμ τοῦ Σύρου, Κονταριώτισσα, Κατερίνη 2008.
- Ἀλφρέγιεφ Ἰλαρίωνος (Μητρ.), *Τό μυστήριο τῆς πίστεως. Εἰσαγωγή στήν ὀρθόδοξη θεολογία*, έκδ. Ἐν πλῶ, Ἀθήνα 2011.
- Ἀναγνωστοπούλου Στεφάνου (πρωτοπρ.), *Οἱ Ἀναβαθμοί στήν ἐν Χριστῶ πορεία*, έκδ. Ἱερόν Γυναικεῖον Ἡσυχαστήριον «Τό Γενέθλιον τῆς Θεοτόκου», Σεργούλα Δωρίδος 2011.
- Ἀτματζίδη Χαράλαμπου, *Ἀπό τή Βιβλική ἔρευνα στήν πίστη τῆς Ἐκκλησίας. Συνοπτική θεολογία τῆς Καινῆς Διαθήκης*, τόμος Α', έκδ. Πουρναρᾶ, Θεσσαλονίκη 2010.
- Αὐγουστίδη Ἀδαμαντίου (ιερέως), *Ἐκκλησία καί ψυχική υἰγεία. Σύγχρονες προκλήσεις*, έκδ. Ἐννοια, Ἀθήνα 2008.
- Γανωτῆ Κωνσταντίνου, *Ἡ θεία Λειτουργία τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Μαθήματα λειτουργικῆς γλώσσας*, έκδ. Παρρησία 2011.
- Δανιήλ (Μητρ. Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ), *Ὁλβιος τάφος. Πασχάλια μηνύματα*, έκδ. Ἱερά Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ, Καισαριανή 2010.
- Ζήση Θωμᾶ, *Ἀνάστασιν ὑμνοῦμεν καί δοξάζομεν. Οἱ ὀκτώηχοι ἀναστάσιμοι ὕμνοι Ἐσπερινοῦ τοῦ Σαββάτου καί τοῦ Ὁρθρου τῆς Κυριακῆς. Κείμενα - ἐρμηνευτική ἀπόδοση - σχόλια*, έκδ. Γρηγόρη, Ἀθήνα 2011.
- Καλύβη Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἱερᾶς Σκήτης Κουτλουμουσίου, *Ἀπό τήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ στήν Πεντηκοστή. Ἐνδεκα πατερικές ὁμιλίες*, (μτφρ. Γεωργίου Μαυρομάτη), έκδ. Ἀρμός, Ἀθήνα 2004.
- Κονιδάρη Ἰωάννη, *Ἐγχειρίδιο ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου*, έκδ. Σάκκουλα, Ἀθήνα 2011.
- Κωστώφ Ἰωάννου (ἀρχιμ.), *Εὐρήκαμεν τόν Μεσσίαν. Ἀπό τόν Ἰουδαϊσμό στήν Ὀρθοδοξία*, έκδ. Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, Ἀθήνα 2011.
- Τοῦ ἰδίου, *Τά ἴχνη τοῦ Θεοῦ. Ἀπό τόν Προτεσταντισμό στήν Ὀρθοδοξία*, έκδ. Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, Ἀθήνα 2011.

Λίτσα Ί. Χατζηφώτη

Άρχιμ. Δανιήλ Γ. Άεράκη

Χρυσοστομικό Λεξικό.

Τόμος Β΄ (Δ-Ι).

Άθήνα 2011.

Μικρά αποσπάσματα από κείμενα του Άγιου Ίωάννου του Χρυσοστόμου στό πρωτότυπο καί σέ γλαφυρή καί πιστή απόδοση στόν νεοελληνική άπαρτίζουν τό πολύ χρηστικό έργο του π. Δανιήλ Άεράκη, γνωστού γιά τήν πνευματικότητα αλλά καί τήν γρα-

φίδα του, έργο του όποιου έφθασε στό περιοδικό ό Β΄ τόμος. Τά γενικά θέματα, τά όποια θίγονται στό Χρυσοστομικό Λεξικό, είναι λεξικογραφημένα κατ' άλφαβητική σειρά. Τά ειδικά θέματα πού ανήκουν σέ κάποια γενική ένότητα (π.χ. άγάπη, έλεημοσύνη κ.ά.) καταχωρίζονται μέ άριθμητική σειρά τών τόμων τής σειρᾶς «Έλληνες Πατέρες Έκκλησίας), ή όποία χρησιμοποιήθηκε γιά τήν έπιλογή τών αποσπασμάτων. Άσφαλῶς πρόκειται γιά ένα χρηστικό μέσον έπιλεκτικής γνωριμίας μέ τήν διδασκαλία του Άγιου Χρυσοστόμου, αλλά καί ένα έλκυστικό ανάγνωσμα, άνεξάρτητα τής λεξικογράφησης, πού προσφέρει άπόλαυση πνευματική καί κατήχηση από έναν έμπειρο ιεροκήρυκα καί θεολόγο.

«Πρωτεΐον».

*Συνοδικότης καί Ένότης
τής Έκκλησίας.*

Πρακτικά

Θεολογικής Ήμερίδος,

Ί. Μ. Πειραιῶς

Πειραιεύς 2011.

Ένδιαφέρουσα περιήγηση, ιστορική, δογματική, ιεροκανονική, σέ ένα θέμα πού άπασχόλησε τήν Όρθοδοξία καί τίς σχέσεις της μέ τήν Δυτική Έκκλησία επί μία σχεδόν χιλιετία, όπως παρουσιάστηκε σέ Ήμερίδα τής Ήερᾶς Μητροπόλεως Πειραιῶς τόν Άπρίλιο του 2010. Στόν καλαίσθητο τόμο περιλαμβάνονται χαιρετισμοί, οί Εισηγήσεις, τά Πορίσματα τής Ήμερίδας, περίληψη

τών Πορισμάτων στόν Άγγλική, σέ παράρτημα ό Δογματικός όρος περί τής Έκκλησίας του Χριστου (18 Ίουλίου 1870), τής Α΄ Συνόδου Βατικανου, ή «Δογματική Διάταξη περί Έκκλησίας» τής Β΄ Συνόδου του Βατικανου καί τό β΄ μέρος του Codex Juri Canonici (Κώδικα Κανονικου Δικαιου) του 1983. Τά κείμενα συνοδεύει πλούσια σχετική βιβλιογραφία. Χρήσιμη έκδοση, προσιτή στό εύρύ κοινό, κατατοπιστική, γιά θέμα, τό όποιο, όπως παρατήρησε ό Μακ. Αρχιεπίσκοπος κ. Ίερώνυμος, ή άπάντηση έχει δοθεί αλλά πρέπει νά τήν μαρτυρούμε καί νά τήν επικυρώνουμε κατá καιρούς.

Πρωτ. Γεώργιος Βαμβακίδης
Γενικός Αρχιερ. επίτροπος Ί. Μ. Ζιχνών και Νευροκοπιου

● Η ισχύουσα Νομοθεσία για τις Μισθολογικές Κατηγορίες και τά ανάλογα Μισθολογικά Κλιμάκια.

Σύμφωνα με την τελευταία ενημέρωση της Γενικής Διευθύνσεως Θρησκευμάτων, Διεύθυνση Εκκλησιαστικής Διοικήσεως Τμήματος Β΄ Ιερών Ναών - Ιερών Μονών και Εφημεριακού Ιεροῦ Κλήρου, ἡ ισχύουσα νομοθεσία για τις μισθολογικές κατηγορίες και τά ανάλογα μισθολογικά κλιμάκια τῶν Εφημέριων ἔχουν ὡς ἑξῆς:

1ον) Στὴν Μισθολογική Κατηγορία Α΄ και εἰς τὸ Μισθολογικό Κλιμάκιο 18ο - 1ο τῆς Κατ. ΠΕ ἐντάσσονται: α) οἱ Εφημέριοι Πτυχιούχοι τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν τῆς χώρας και ἄλλης ἰσοτίμου Ὀρθοδόξου Θεολογικῆς Σχολῆς (Ν.Δ. 4538/1966 παρ. 1 ἄρθρο 1 Ν. 590/77 παρ. 3 ἄρθρο 4), β) οἱ Εφημέριοι Πτυχιούχοι Ἐκκλησιαστικῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας Βελῶν και Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας Θεσσαλονίκης (Π.Δ. 1025/1977 παρ. 3 ἄρθρο 4), γ) οἱ Εφημέριοι μέ πτυχίο Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας και δύο ἔτη σπουδῶν σέ Ἀνώτερο Ἐκκλησιαστικό Φροντιστήριο (Ν. 346/1976 παρ. 4 ἄρθρο 5. Γνωμοδ. Ν.Σ. 73/99), δ) οἱ Εφημέριοι Πτυχιούχοι Ἀνωτάτων Ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων (Ν. 590/77 παρ. 3 ἄρθρο 64).

2ον) Στὴν Μισθολογική Κατηγορία Α΄ και εἰς τὸ Μισθολογικό Κλιμάκιο 18ο - 1ο τῆς ΤΕ ἐντάσσονται: α) οἱ Εφημέριοι μέ πτυχίο τοῦ πρώην Ἀνωτέρω Ἱερατικοῦ Φροντιστηρίου Τήνου, σήμερα Ἀνωτέρας Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν (Β.Δ. 45/1968 παρ. 3 ἄρθρο 12), β) οἱ Εφημέριοι μέ πτυχίο δύο ἢ τριῶν ἐτῶν σπουδῶν σέ Τμήματα Ἱερατικῆς Ἐπιμόρφωσης στά Πανεπιστήμια Ἀθηνῶν και Θεσσαλονίκης (Ν. 151/1975 ἄρθρο 2 ΦΕΚ 181 Α΄) και γ) οἱ Εφημέριοι μέ πτυχίο Ἀνωτέρων Ἐκκλησιαστικῶν Σχολῶν Βελῶν Ἰωαννίνων, Θεσσαλονίκης και Ἡρακλείου Κρήτης (Π.Δ. 1025/1977 παρ. 3 ἄρθρο 4 Ν. 1999/1991 ἄρθρο 10).

3ον) Στὴν Μισθολογική Κατηγορία Β΄ και εἰς τὸ Μισθολογικό Κλιμάκιο 17ο - 1ο τῆς ΔΕ ἐντάσσονται: α) οἱ Εφημέριοι και Διάκονοι μέ ἀπολυτήριο ἑξαταξίων Ἱερατικῶν Σχολῶν Ν. 3885/1958 ἢ ἑπταταξίων Ἱερατικῶν Σχολῶν (Ν.Δ. 4538/1966 ἐδ. β΄, παρ. 2 ἄρθρο 1), β) οἱ Εφημέριοι και Διάκονοι ἀπόφοιτοι τετραταξίων Ἐκκλησιαστικῶν Λυκείων (Π.Δ. 1025/1977 παρ. 2 ἄρθρο 4), γ) οἱ Εφημέριοι και Διάκονοι ἀπόφοιτοι Ἀνωτέρων Ἐκκλησιαστικῶν Φροντιστηρίων (Ν.Δ. 4538/1966 ἐδ. α΄, παρ. 2 ἄρθρο 1), δ) οἱ Εφημέριοι μέ ἀπολυτήριο ἑξαταξίου Γυμνασίου ἢ Λυκείου και πτυχίο τῆς Μέσης Νυκτερινῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν (Π.Δ. 541/1976 παρ. 2 ἄρθρο 1 ΦΕΚ 195 Α΄), ε) οἱ Εφημέριοι μέ ἀπολυτήριο Λυκείου ἢ ἑξαταξίου Γυμνασίου και πτυχίο ἑνός ἔτους σπουδῶν ἀπό Ἀνώτερο Ἐκκλησιαστικό Φροντιστήριο (Ν.Δ. 3859/1958 παρ. 3 ἄρθρο 1), στ) οἱ Εφημέριοι και Διάκονοι διανύσαντες τὸ 4ο

ἢ τό 3ο ἔτος τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν τῆς χώρας μετά ἀπό ἐπιτυχή δοκιμασία σ' ὅλα τά μαθήματα τῶν τμημάτων Ἐξετάσεως τοῦ 2ου πρὸς τό 3ο ἔτος (Ν.Δ. 4538/66 ἐδ. γ', παρ. 2 ἄρθρο 1 Ν.Δ. 1398/1973 περ. ββ' ἐδ. β', παρ. 2 ἄρθρο 3) καί ζ) οἱ Ἐφημέριοι ἀπόφοιτοι ἐξαταξίων Γυμνασίων ἢ πολυταξίων Διδασκαλείων Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως, Ἐφημέριοι ἀπόφοιτοι Δημοσίων Μέσων Ἐμπορικῶν Σχολῶν ἢ ἄλλων Μέσων Σχολῶν κατέχοντες πτυχίο Κατωτέρων Ἐκκλησιαστικῶν ἢ Ἱερατικῶν Φροντιστηρίων ἢ Ἐκκλησιαστικῶν Προπαρασκευαστικῶν Σχολῶν παντός τύπου (Διορισμένοι κατὰ τὴν ἔναρξιν ἰσχύος τοῦ Ν.Δ. 4538/1966 (167 Α') ἐδ. ε', ζ', παρ. 2 ἄρθρο 2).

4ον) Εἰς τὴν Μισθολογικὴ Κατηγορίαν Γ' καί εἰς τό Μισθολογικὸ Κλιμάκιο 18ο - 1ο τῆς ΔΕ ἐντάσσονται: α) οἱ Ἐφημέριοι ἀπόφοιτοι Κατωτέρων Ἐκκλησιαστικῶν Φροντιστηρίων τοῦ Α.Ν. 540/1945 (Ν.Δ. 4538/1966 ἐδ. α', παρ. 3 ἄρθρο 1.2), β) οἱ Ἐφημέριοι καί διάκονοι οἱ διανύσαντες τό Β' ἔτος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῶν Πανεπιστημίων τῆς χώρας, μετά ἀπό ἐπιτυχή δοκιμασία σέ ὅλα τά μαθήματα Ἐξετάσεων τοῦ Α' ἔτους (Ν.Δ. 4538/1966 ἐδ. β', παρ. 3 ἄρθρο 1), γ) οἱ Ἐφημέριοι ἀπόφοιτοι Τριταξίων Ἐκκλησιαστικῶν Γυμνασίων (Π.Δ. 1025/1977 παρ. 1 ἄρθρο 4), δ) οἱ Ἐφημέριοι ἀπόφοιτοι Μέσων Ἐκκλησιαστικῶν Φροντιστηρίων (Π.Δ. 1025/1977 παρ. β' ἄρθρο 1), ε) οἱ Διάκονοι σπουδαστές τῶν Ἀνωτέρων Ἱερατικῶν Σχολῶν (Ν.Δ. 1398/1973 ἐδ. ββ', περ. γ', παρ. 2 ἄρθρο 3), στ) οἱ Ἐφημέριοι πτυχιούχοι Μέσης Νυχτερινῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν χωρὶς ἀπολυτήριο ἐξαταξίου Γυμνασίου (Π.Δ. 541/1976 παρ. 2 ἄρθρο 4 ΦΕΚ 195 Α') καί ζ) οἱ Ἐφημέριοι μέ Ἀπολυτήριο τῶν τέως Ἑλληνικῶν Σχολείων ἢ ἀντιστοίχων τάξεων Γυμνασίων καί ἔχοντες πτυχίο Ἐκκλησιαστικοῦ ἢ Ἱερατικοῦ Φροντιστηρίου παντός τύπου ἢ ἐνδεικτικὸ προαγωγῆς κάποιας Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς, καθὼς ἐπίσης καί οἱ Ἐφημέριοι ἀπόφοιτοι Ἐκκλησιαστικῶν Προπαρασκευαστικῶν Σχολῶν παντός τύπου ἀνεξάρτητα ἀπὸ γραμματικῆς γνώσεως (Διορισμένοι κατὰ τὴν ἔναρξιν ἰσχύος τοῦ Ν.Δ. 4538/1966 (31-8-1966) ἐδ. β', παρ. 3 ἄρθρο 2),

5ον) Εἰς τὴν Μισθολογικὴ Κατηγορίαν Δ' καί εἰς τό Μισθολογικὸ Κλιμάκιο 18ο - 1ο τῆς ΥΕ ἐντάσσονται: α) Ὅλοι οἱ Ἐφημέριοι πού δέν συγκεντρώνουν τὰ προσόντα τῶν Α', Β', καί Γ' Κατηγοριῶν (ἀπόφοιτοι Δημοτικοῦ Σχολείου, ἐξαταξίου Γυμνασίου ἢ Τριταξίου Λυκείου κ.λπ. χωρὶς ἄλλη ἐπιπρόσθετη τακτικὴ ἐκπαίδευση σέ ὁποιασδήποτε στάθμης Ἐκκλησιαστικὴ σχολή (Ν.Δ. 4538/1966 παρ. 4 ἄρθρο 2) καί β) Διάκονοι ἀπόφοιτοι Γυμνασίου ἢ Τριταξίου Λυκείου (Ν.Δ. 1398/736 περ. δ', παρ. 2 ἄρθρο 3). Καλό θὰ εἶναι οἱ ἐκκαθαριστές ἀποδοχῶν τῶν Ἐφημέριων ἐκάστης Ἱερᾶς Μητροπόλεως νά συμβουλευόνται τὴν συγκεκριμένη ἐγκύκλιο τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας καί Θρησκευμάτων, Δ/νση Ἐκκλησιαστικῆς Διοικήσεως καί τὸν πίνακα πού ἔχει δημοσιεύσει, ἔτσι ὥστε νά ἀποφεύγονται τυχόν μισθολογικῆς ἀδικίες εἰς βάρος τῶν Ἐφημέριων ἢ τυχόν κατὰτάξή τους σέ ἀνώτερη ἀπὸ αὐτὴν πού ἀνήκει, μέ ἀποτέλεσμα μακροχρόνια νά τοὺς ζητηθεῖ ἐπιστροφὴ χρημάτων λόγω τῆς μὴ ἔναρξής τους εἰς τὴν σωστὴ Μισθολογικὴ Κατηγορίαν καί εἰς τό σωστό Μισθολογικὸ Κλιμάκιο.

π. Γεώργιος Βαμβακίδης

Ἐπιμέλεια: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη

Μέ ἀφορμή τή συμπλήρωση 190 χρόνων ἀπό τήν Ἐπανάσταση τοῦ 1821, ἡ Ἐνοριακή Ἐπιτροπή Νεότητος τοῦ Ἰ. Ν. Ἀγ. Δημητρίου Πειραιῶς πραγματοποίησε σειρά ἐκδηλώσεων, μέ σκοπό νά καταδείξει τήν ἀνάγκη συνειδητοποίησης τῆς Ἐθνικῆς μας ταυτότητας, καθῶς ἐπίσης καί νά διαμαρτυρηθεῖ γιά τήν προσπάθεια πού ἐπιχειρεῖται νά ξαναγραφεῖ καί πάλι ἡ Ἱστορία. Οἱ ἐκδηλώσεις ἀπευθύνονταν στό παιδιά πού συμμετέχουν στίς Ἐνοριακές Νεανικές δραστηριότητες, στούς γονεῖς τους καί στούς ἐνορίτες μας. Συγκεκριμένα: Στίς 12.3.11 ἑκατό παιδιά καί γονεῖς ἐπισκέφθηκαν τό Ἐθνικό καί Ἱστορικό Μουσεῖο τῆς Ἀθήνας, στήν Παλαιά Βουλή, ὅπου ξεναγήθηκαν στό ἐκθέματα τοῦ Ἀγῶνα τοῦ 1821. Στίς 17.3.11, στό Πνευματικό Κέντρο τοῦ Ναοῦ, μίλησε ὁ Ἀρχιμ. Ἀνανίας Κουστένης μέ θέμα «Ἡ ἀγιασμένη ἐπανάσταση τοῦ 1821». Στίς 20.3.11, στό Πνευματικό Κέντρο τοῦ Ναοῦ μίλησε ὁ ἱστορικός καί συγγραφέας κ. Σαράντος Καργάκος μέ θέμα «Πεθαίνοντας γιά τήν Πατρίδα. Ὁ Γεώργιος Καραϊσκάκης, ὁ Πειραιάς καί τά Ταμπούρια». Τέλος στίς 27.3.11, στήν Αἴθουσα Ἐκδηλώσεων «Ἀντώνης Σαμαράκης» τοῦ Δήμου Κερατσινίου-Δραπετσώνας, πραγματοποιήθηκε ἡ ἐορταστική ἐκδήλωση τῶν παιδιῶν τῶν Κατηχητικῶν δραστηριοτήτων, μέ τήν συμμετοχή τῶν Νεανικῶν Χορωδιῶν, τῶν Παραδοσιακῶν Χορευτικῶν τμημάτων. Στούς παρευρισκομένους γονεῖς καί ἐνορίτες μίλησε ὁ κ. Παναγιώτης Μητροπέτρος, τέως Λυκειαρχῆς, γιά τήν μοναδικότητα τοῦ ἡρωικοῦ φρονήματος τῶν Ἑλλήνων ἀγωνιστῶν τοῦ 1821.

Στό πλαίσιο τῶν ἐκδηλώσεων πού ὀργάνωσε ἡ Ἰ. Μ. Καλαμαριάς μέ ἀφορμή τή συμπλήρωση ἑκατόν ἐτῶν ἀπό τήν ἐκδημία τοῦ σκιαθίτη λογοτέχνη Ἀλεξάνδρου Παπαδιαμάντη, πραγματοποιήθηκε στίς 3.4.11 ἡ δεύτερη κατά σειρά «Παπαδιαμαντική βραδιά». Ὁμιλητής ἦταν ὁ διακεκριμένος περί τά παπαδιαμαντικά θέματα καθηγητής τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Ἀνέστης Κεσελόπουλος. Τήν ἐμβριθῆ καί παραστατική διάλεξη τοῦ Καθηγητῆ, μέ θέμα: «Λειτουργικό ἦθος καί καθημερινή ζωή: ἀναφορά στό κείμενα καί τή ζωή τοῦ Ἀλεξάνδρου Παπαδιαμάντη», ἀκολούθησε γόνιμη συζήτηση.

ΠΑΡΟΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Τοσ. Γραμμάτιο
ΚΕΛΜΠΛΑΦ
Αριθμός Άδειας
10

ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1856/2004 ΚΕΜΠΑ
ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΛΤΑ 2355

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ε.Μ.Υ.Ε.Ε.)
Ίω. Γενναδίου 14 115-21 Άθηναι
Τηλ. 210-72.72.253. Fax: 210-72.72.251
ISSN 1105-7203